

Haderslev

Miljøtilladelse til Skovbøllingvej 20 6100 Haderslev

Jf. § 16 b stk. 1 i Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning mv.

(LBK nr. 520 af 01/05/2019)

D. 17. september 2019

Haderslev Kommune

Datablad

Kontaktoplysninger	
Ansøgers navn og adresse	Kurt B. Jessen Skovbøllingvej 20 6100 Haderslev Tlf: 7452 2899 E-mail: eliselund@hotmail.dk
Ansøgers CVR	CVR-nr. 68493412 P-nr. 1002274149
Ansøgers CHR	51391
Kontaktperson	Kurt B. Jessen
Ansøgers konsulent	Landwirtschaftlicher Hauptverein für Nordschleswig Louise H. Riemann Tlf.nr.: 7364 3000 E-mail: lhr@lhn.dk
Ejer	Kurt B. Jessen
Ejendom	5100022578
Ejendommens adresse	Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev
Ejendomsnummer	5100022578
Matr. Nr.	Matr. nr. 3 – Bjerning Ejerlav, Bjerning
Tilsynsmyndighed	Haderslev Kommune
Journal nr.	18/20042
Ansøgnings-id	Skema nr. 206123 version 5

Indholdsfortegnelse

1	Baggrund	5
2	Ikke-teknisk resume	5
3	Afgørelse	7
3.1	§ 16 b miljøtilladelse	7
3.2	Orientering og høring	7
3.3	Klagevejledning	8
4	Vilkår	11
4.1	Generelle vilkår	11
4.2	Placering af ny møddingsplads	11
4.3	Produktionsareal	11
4.4	Husdyrgødning	12
4.5	Jord, grundvand, overfladevand	12
4.6	Lugt	12
4.7	Støj 12	
4.8	Støv 13	
4.9	Skadedyr	13
4.10	Lys	13
4.11	Vilkår vedrørende egenkontrol	13
5	Miljøteknisk beskrivelse og kommunens vurderinger	14
5.1	Generelt	14
5.2	Staldanlæg	14
5.3	Husdyrbrugets lokalisering – afstandskrav	17
5.4	Husdyrbrugets landskabelige placering og planmæssige forhold	19
5.5	Produktionsareal	21
5.6	Husdyrgødning og ensilage	23
5.7	Ammoniakemission, Naturvurdering og Bilag IV-arter	25
5.8	Jord, grundvand, overfladevand	28
5.9	Lugt	29
5.10	Støjklender og rystelser	31
5.11	Støv	34
5.12	Fluer og skadedyr	34
5.13	Transport, til- og frakørsler	34
5.14	Lys	35
5.15	Affald	35
5.16	Egenkontrol	36
5.17	Anvendelse af BAT – Bedste tilgængelige teknologi	37
5.17.1	BAT-krav - Emissionsgrænseværdi for ammoniak	38
5.18	Samlet vurdering	38
	Bilag 1: Grundlag for vilkår og lovgivning	39
	Bilag 2: Situationsplan, OK	40

Bilag 3: Sengestald	41
Bilag 4: Gamle stald	42
Bilag 5: Opbevaringskapacitet.....	43
Bilag 6: Naturvurdering.....	44
Bilag 8: Afløbsplan.....	68
Bilag 9: Lugt.....	69
Bilag 10: Bemærkninger fra nabo.....	71

1 Baggrund

Kurt B. Jessen ansøger om § 16 b miljøtilladelse efter husdyrbrugloven¹ for at kunne udvide kvægbesætningen på ejendommen Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev.

Ansøgningen om § 16 b tilladelse er indkommet den 1. august 2018 med skema-id nr. 206123. De sidste supplerende spørgsmål er modtaget d. 12. august 2019.

Ejendommen fik miljøtilladelse til ændring af en økologisk malkekvægsbesætning til økologisk produktion af 160 stude af stor race (3 - 26 måneder) d. 4. november 2011, der er udnyttet.

Der søges nu om at udvide produktionen med 60 m² i de eksisterende stalde på 1.360 m² til i alt 1.420 m² og at etablere en ny møddingsplads på ca. 874 m², samt oplagring af fjerkræ dybstrøelse på den eksisterende møddingsplads.

Da der er over 175 m² produktionsareal i faste husdyranlæg til kvæg, kræver udvidelsen miljøtilladelse efter § 16. Ammoniakemissionen er på 2.990 kg NH₃-N årligt. Da det er under 3.500 kg, skal miljøtilladelsen være en § 16 b stk. 1. Da emissionen desuden er over 750 kg, er der krav om overholdelse af BAT-niveaue for ammoniakemission.

Med lovgivningen fra 2017 ændres miljøtilladelser fra at være baseret på antal producerede dyr om året til at være baseret på antal m² produktionsareal, samt de ansøgte dyretyper. Det maksimale antal dyr på produktionsarealet er fremadrettet reguleret af de til enhver tid gældende dyrevelfærdsregler.

2 Ikke-teknisk resume

Produktion

Den økologiske kvægbesætning på Skovbøllingvej 20 ønskes udvidet fra 1.360 m² til 1.420 m² i produktionsareal i eksisterende stalde, og der etableres en ny møddingsplads på ca. 874 m² i tilknytning til de eksisterende stalde til opbevaring af dybstrøelse fra kvægholdet og den eksisterende møddingsplads (M) anvendes til opbevaring af dybstrøelse fra fjerkræ.

Tilladelsen omfatter i alt 1.420 m² produktionsareal, fordelt på:

- Sengestald (A) med spalter (bagskyl eller ringkanal) på 700 m² til ”flexgruppe kvæg”, det vil sige alle typer af kvæg, det vil sige malkekøer, kvier og stude, samt ammekøer og kalve.
- Plus flexgruppe kvæg gående på 290 m² dybstrøelse.
- Stald (Gamle stald (B) + del af C på 430 m² til flexgruppe kvæg, gående på dybstrøelse.
- Eksisterende gyllebeholder (K) på 1240 m.
- Eksisterende overdækket ajlebeholder (L) på 630 m³.
- Eksisterende møddingsplads (M) på 396 m²
- Udvidelse og etablering af ny møddingsplads (N) på 874 m²
- Stald med valseanlæg (C), foderlade (H), maskinhus (I) og kornlade (J).

Situationsplan for ejendommens stalde fremgår af bilag 2 bagerst.

Placering og husdyrgødning

Staldanlægget er beliggende nord for landsbyen Skovbølling ca. 5 km nord for Haderslev. Den ny møddingsplads etableres i tilknytning til det allerede eksisterende anlæg, øst for maskinladen. Mød-

¹ Bekendtgørelse nr. 520 af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. af 01/05/2019

dingspladsen er omkranset af allerede eksisterende bygninger, der skærmer indblikket fra offentlig vej. Kvægholdet er hovedsageligt bestående af stude, der afgræsser de omkringliggende arealer den største del af sommeren. Der modtages dybstrøelse fra den økologiske slagtekyllingeproduktion på Kabdrubvej 49.

Alle afstandskravene overholdes og Haderslev Kommune vurderer, at etableringen af møddingspladsen er erhvervsmæssigt nødvendig for ejendommens drift og i tilknytning til den hidtidige bebyggelse.

Ammoniak

Plantesamfund i terrestriske naturområder kan være følsomme overfor luftbåren ammoniak.

Ammoniak kan medføre eutrofiering, som kan forringe områdernes naturmæssige værdi.

I forbindelse med en husdyrproduktion vil der normalt ske en fordampning af ammoniak fra stald og lager. En stor del af den fordampede ammoniak falder i kort afstand fra kilden og kan derfor forringe kvaliteten af nærliggende naturområder.

I miljøgodkendelsesordningen er der som udgangspunkt taget det nødvendige hensyn til naturområder, i kraft af krav til den maksimalt tilladte totaldeposition eller merdeposition af ammoniak til forskellige ammoniakfølsomme naturtyper. Ammoniakdepositionen fra husdyrbruget skal overholde beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Konklusionen på kommunens naturvurdering er:

- Tilstanden i naturområderne i kategori 1, 2 eller 3 samt i øvrig § 3 natur vurderes ikke at ville ændre sig væsentligt som følge af det ansøgte projekt på Skovbøllingvej 20.
- Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områders udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitatdirektivets bilag IV.
- Der stilles på den baggrund ingen skærpende vilkår.

Lugt

Lugten fra staldene overholder lugtgeneafstandene til de tre områdetyper: Enkeltbolig uden landbrugspligt, samlet bebyggelse og byzone.

Det vurderes derfor, at beboelserne ikke vil mærke væsentlige lugtgener.

Øvrigt

Det forventes desuden, at transporter samt støv, støj, lys og skadedyr ikke vil give anledning til væsentlige gener for de omkringboende.

Det er Haderslev Kommunes samlede vurdering, at husdyrbruget ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af omgivelserne og miljøet, når tilladelsens vilkår overholdes.

3 Afgørelse

3.1 § 16 b miljøtilladelse

Haderslev Kommune meddeler miljøtilladelse efter § 16 b stk. 1 i husdyrbrugloven til Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev ved Kurt B. Jessen.

Tilladelsen meddeles på de vilkår, der fremgår af kapitel 4.

Miljøtilladelsen gives under forudsætning af, at vilkårene i kapitel 4 og de til enhver tid gældende regler på området overholdes, også selv om reglerne evt. skærpes i forhold til denne tilladelse (se Bilag 1).

Det er Haderslev Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt:

- Overholder bekendtgørelsens beskyttelsesniveauer for ammoniakdeposition på naturområder og for lugt.
- Ikke vil påvirke Natura 2000 områder væsentligt.
- Ikke vil have en negativ indflydelse på planter eller dyr omfattet af bilag IV, artsfredning eller arter på rødlistor.
- Ikke vil have væsentlig virkning på de landskabelige værdier.

Med denne tilladelse har Haderslev Kommune ikke taget stilling til eventuelle tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning, som for eksempel byggeloven, miljøbeskyttelsesloven eller arbejdsmiljøloven.

Jævnfør §§ 39 - 41 i Husdyrbrugloven, skal en § 16 b miljøtilladelse ikke revurderes.

Der skal desuden ikke stilles vilkår vedrørende uheld og ophør i en § 16 b tilladelse.

Den eksisterende § 10 miljøtilladelse fra 4. november 2011 ophæves herved.

Miljøtilladelsen skal være udnyttet senest 6 år efter meddelelsesdatoen dvs. senest den 17. september 2025. Hvis miljøtilladelsen derefter ikke udnyttes helt eller delvist i tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af tilladelsen, der ikke har været udnyttet i de pågældende tre år.

Dato for tilladelsen: 17. september 2019

Martin Skovbo Hansen

Miljømedarbejder
Miljø, Haderslev Kommune

Journal nr.: 18/20042
Kvalitetssikring: Christel Banke

3.2 Orientering og høring

Orientering af naboer

Naboer til ejendommen blev ved forannonceringen orienteret om ansøgningen om miljøtilladelse den 29. januar 2019 med en frist på 2 uger til at indsende bemærkninger.

Der indkom bemærkninger fra naboer på Skovbøllingvej 26, der ses i sin helhed i bilag 10, vedrørende lugt og udegående dyr. Der er udarbejdet en ekstraordinær scenarieberegning for at kunne vurdere lugtgener til naboer fra oplag af dybstrøelsen fra fjerkræ.

Høring af parter

Udkastet til miljøtilladelsen blev sendt i partshøring den 23. august 2019 med en frist på 2 uger til at indsende bemærkninger. Haderslev Kommune har vurderet, at parter i denne sag er ansøger selv, matrikulære naboer og naboer, som ligger indenfor lugtkonsekvenszonen på 246 meter, samt de som i forbindelse med orientering af ansøgning er kommet med bemærkninger, jf. forvaltningsloven²

Der indkom ingen bemærkninger.

3.3 Klagevejledning

Miljøtilladelsen af Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev i henhold til § 16 b stk. 1 i Bekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, vil blive offentliggjort den 17. september 2019 på hjemmesiden Digital Miljø Administration, dma.mst.dk. Du skal søge på adressen under offentliggørelser.

Klagefristen er fire uger fra offentliggørelsen, hvilket betyder, at en eventuel klage skal være modtaget senest tirsdag den 15. oktober 2019. Ansøger vil ved klagefristens udløb få besked om kommunen har modtaget klager.

Det er muligt for enhver med individuel væsentlig interesse i en sag at påklage afgørelsen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af Nævnenes Hus på hjemmesiden www.naevneneshus.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til Haderslev Kommune, som har truffet afgørelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i Klageportalen. Klager betaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoners og 1.800 kr. for virksomheders og organisationers vedkommende (2016-niveau).

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Haderslev Kommune, Teknik og Miljø, Simmerstedvej 1A, 1., 6100 Haderslev eller teknikmiljoe@haderslev.dk. Haderslev Kommune videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

En klage over miljøtilladelsen har som udgangspunkt ikke opsættende virkning på retten til at udnytte tilladelsen, medmindre Miljø- og Fødevarerklagenævnet bestemmer andet, jf. § 81 i Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug mv. Udnyttelse af miljøtilladelsen kan dog kun ske under opfyldelse af

² Jf. § 19 i Forvaltningsloven. LBK nr. 433 af 22/04/2014

vilkårene, der er fastsat i denne tilladelse. Udnyttelsen af miljøtilladelsen sker på eget ansvar, idet Miljø- og Fødevarerklagenævnet i tilfælde af klage kan ændre eller ophæve en miljøtilladelse.

Søgsmål kan anlægges for domstolene i henhold til § 90 i Husdyrgodkendelsesloven. Ønskes afgørelsens gyldighed afprøvet ved domstolene, skal sagen være anlagt inden 6 måneder efter miljøtilladelsen er offentliggjort eller, hvis sagen påklages, inden 6 måneder efter at den endelige administrative afgørelse foreligger.

Haderslev Kommune gør opmærksom på, at der i medfør af Offentlighedslovens § 7³ er mulighed for aktindsigt i sagen. Tidspunktet for eventuelt gennemsyn af sagen kan aftales telefonisk med Haderslev Kommune på 74 34 21 45.

Haderslev Kommune skal ifølge databeskyttelsesloven⁴ gøre opmærksom på, at henvendelser og øvrige oplysninger i sagen bliver journaliseret hos kommunen.

Underretning

Orientering om denne afgørelse er sendt til følgende:

Som e-mail eller brev med vedhæftet fil til implicerede parter:

- Kurt B. Jessen, Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev
e-mail: eliselund@hotmail.dk

Bemærkninger fra nabo i naboorientering:

- Helle og Peter Bech, Skovbøllingvej 26, 6100 Haderslev
e-mail: hpbech@gmail.com

Som e-mail med vedhæftet fil:

- Ansøgers konsulent: Louise H. Riemann, Landwirtschaftlicher Hauptverein für Nordschleswig, Industriparken 1, 6360 Tinglev.
e-mail: lhr@lhn.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København
e-mail: dn-haderslevsager@dn.dk
- Det Økologiske råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N
e-mail: husdyr@ecocouncil.dk
- DOF, Vesterbrogade 140, 1620 København V.
e-mail: natur@dof.dk

Som e-mail med link til hjemmesiden dma.mst.dk:

- Styrelsen for Patientsikkerhed, Tilsyn og Rådgivning Syd, Nytorv 2, 1. sal, 6000 Kolding
e-mail: sesyd@sst.dk

³ Lov om offentlighed i forvaltningen - [LOV nr. 606 af 12/06/2013](#).

⁴ Databeskyttelsesloven - [LOV nr. 503 af 23/05/2018](#)

Haderslev

- Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, 7000 Fredericia
e-mail: mail@dkfisk.dk
- Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Wormstrupvej 2, 7540 Haderup
e-mail: nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
e-mail: ae@ae.dk
- Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, Postboks 12188, 1017 København K.
e-mail: fbr@fbr.dk
- Lokalfd. Danmarks Naturfredningsforening Haderslev, Bent Karlsson, Højgårdsvej 9, Brøndlund, 6500 Vojens
e-mail: bent.karlsson1@outlook.dk
- Lokalfd. Danmarks Sportsfiskerforbund v/ Morten Ringive
e-mail: mri@fleggaard.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, Skyttevej 4, 7182 Bredsten
e-mail: post@sportsfiskerforbundet.dk
- DOF Sønderjylland v/ Jørn V. Sørensen, Kongevej 64, 6100 Haderslev
e-mail: haderslev@dof.dk

4 Vilkår

Tilladelsen gives under forudsætning af, at produktionen opfylder følgende vilkår:

4.1 *Generelle vilkår*

1. Tilladelsen omfatter de landbrugsmæssige aktiviteter, der er knyttet til bygningerne på ejendommen Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev.
2. Ansvar for at vilkårene overholdes, ligger hos den ansvarlige for driften af anlægget. Eventuelle ændringer i ejerforhold og/eller hvem, der er ansvarlig for husdyrbrugets drift, skal meddeles til Haderslev Kommune.
3. Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af denne miljøtilladelse på ejendommen.

4.2 *Placering af ny møddingsplads*

4. Der kan etableres en ny møddingsplads på 874 m² med placering på matrikel nr. 3 – Bjerning Ejerlav, Bjerning, som vist på bilag 2.
5. Eventuelle dræn indenfor 15 m fra møddingspladsen skal fjernes eller omlægges i forbindelse med opførelsen.

4.3 *Produktionsareal*

6. Husdyrbrugets produktionsareal, staldsystem og teknologi samt dyrearter og dyretyper skal være i overensstemmelse med oversigten nedenfor:

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
A. Sengestald	1196	Naturlig ventilation	3 m	(#87623) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	700
				(#87624) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	290
B. Gamle stald + del af C.	659	Naturlig ventilation	3 m	(#87629) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	430
Sum						1420

”Flexgruppe: alle kvæg” vil sige dyretyperne malkekvæg, kvier og stude og ammekøer, slagtekalve (over 6 mdr.) og kalve (under 6 mdr.) som det fremgår af ansøgningskemaet.

7. Der skal ved tilsyn foreligge en tegning over staldene på brutto 1855 m², hvor produktionsarealet på 1420 m² er indtegnet. Angiv tydeligt placering af produktionsarealet i forhold til f.eks. porte og vinduer. Vurderer kommunen – i forbindelse med tilsynet – at oplysninger ikke er tilstrækkelige til at dokumentere størrelsen af produktionsarealet, kan det være nødvendigt at kræve produktionsarealerne opmålt.

4.4 *Husdyrgødning*

8. Fjerkræ dybstrøelse (ca. 444 m³) skal opbevares på den eksisterende møddingsplads M.
9. Eventuel komposteret dybstrøelse i markstak skal placeres mindst 200 m fra nabobeboelser.

4.5 *Jord, grundvand, overfladevand*

10. Vask af maskiner og redskaber, m.v. skal foregå på en støbt, fast plads, såfremt vaskevandet kan indeholde husdyrgødning, foderrester og lignende, og bortledning af spildevandet skal ske til en opsamlingsbeholder.
11. Tanke til opbevaring af olie/diesel skal være placeret på fast og tæt bund, så der ikke er mulighed for afløb til jord, overfladevand eller grundvand, og således at spild kan observeres og opsamles med kattegrus eller andet olieabsorberende materiale.
12. Olietanke skal være sikret mod påkørsel.

4.6 *Lugt*

13. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således, at lugtgener så vidt muligt begrænses. Der skal opretholdes en god staldhygiejne, herunder sikres, at overflader holdes rene og tørre. Stalde skal rengøres minimum én gang årligt.
14. Bedriften må ikke give anledning til væsentlige lugtgener hos naboer.

4.7 *Støj*

15. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbruget på ejendommens bygningsparcel må i intet punkt – målt på naboejendom med tilhørende udendørs arealer i tilknytning til boligen – overstige nedenstående værdier. De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd niveauer i dB(A):

Tidspunkt	Støjgrænser	Reference tidsrum
Dag		
Mandag - fredag kl. 07 - 18	55 dB(A)	8 timer
Lørdag kl. 07 – 14	55 dB(A)	7 timer
Lørdag kl. 14 – 18	45 dB(A)	4 timer
Søn- og helligdag kl. 07 - 18	45 dB(A)	8 timer
Aften		
Alle dage kl. 18 – 22	45 dB(A)	1 time
Nat		
Alle dage kl. 22 – 07	40 dB(A)	½ time

Støjens maksimalværdi må om natten ikke overstige ovenstående grænseværdier med mere end 15 dB(A) ved alle beboelser. Referencetiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden.

Støjvilkårene for landbrugsdrift omfatter al støj fra virksomheden, dvs. også støj fra andet end faste, tekniske installationer på ejendommens bygningsparcel, dog ikke støj fra f.eks. markdriften. I forbindelse med høst og korntørring kan grænseværdien om aftenen og om natten forhøjes med 5-10 dB(A) i høstperioden, dog højst i 6-8 uger.

16. Hvis kommunen finder det nødvendigt, skal ejer for egen regning lade udføre støjmålinger og/eller -beregninger af støjen fra husdyrbruget for at dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Hvis grænserne konstateres overholdt, kan der højst pålægges ejer at få foretaget én støjmåling og eller -beregning om året. Målingerne/beregningerne skal udføres og rapporteres som ”Miljømåling – ekstern støj” af en enhed, som er optaget på Miljøstyrelsens liste over godkendte laboratorier. Virksomhedens støj skal dokumenteres ved måling eller efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. nr. 6/1984 om Måling af ekstern støj og nr. 5/1993 om Beregning af ekstern støj fra virksomheder. Målingerne/beregningerne skal foretages på/for de mest støjbelastede områder udenfor virksomhedens grund og under de mest støjbelastede driftsforhold - eller efter anden aftale med kommunen.

4.8 *Støv*

17. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

4.9 *Skadedyr*

18. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Stalde, lagre og andre anlæg holdes i forsvarlig rottesikret stand, med henblik på at forhindre gode levedmuligheder for rotter.
19. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald, foderrester, gødning m.v.
20. Der skal overalt på ejendommen udføres effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Institut for Agroøkologi. Retningslinjerne kan ses her: <http://www.dpil.dk/>

4.10 *Lys*

21. Udendørs belysning og lys fra stalde skal afskærmes, således at der ikke opstår væsentlige lysgener for omkringboende.

4.11 *Vilkår vedrørende egenkontrol*

22. Ved tilsyn skal kommunen have adgang til relevant dokumentation for overholdelse af vilkårene. Det kan f.eks. være i form af opgørelse af produktionsarealet, opbevaring af husdyrgødning og placering af komposteret dybstrøelse i markstak, samt logbog for drift og vedligehold af staldsystemer.

5 Miljøteknisk beskrivelse og kommunens vurderinger

Den miljøtekniske beskrivelse danner grundlag for de vilkår, der meddeles i miljøtilladelsen. Vurderingen skal belyse konsekvenserne af driften på ejendommen, og om de virkemidler til forebyggelse og begrænsning af forurening, der fremgår af ansøgningen, er tilstrækkelige.

5.1 *Generelt*

Ansøgers beskrivelse

Husdyrbruget er ikke hverken teknisk eller forureningsmæssigt forbundet med andre anlæg til husdyrproduktion. Driftsmæssigt er der en forbindelse til ejendommen Skyttegården på Kabdrupvej 49, 6100 Haderslev, hvorfra der modtages fjerkræ dybstrøelse til opbevaring på møddingsplads. Ejendommen er ejet af Kurt B. Jessen, Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev. Ejendommen er dog pt. lejet ud til Dalsgaard og Barsøe I/S som driver en økologisk studeproduktion.

Haderslev Kommunes vurdering

Denne miljøtilladelse omfatter udelukkende anlægget på adressen Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev.

Kommunen stiller vilkår om, at det er den ansvarlige for driften af anlægget, som er ansvarlig for at overholde tilladelsens vilkår. På afgørelsestidspunktet er det Kurt B. Jessen, som er ansvarlig for driften.

For at sikre, at tilladelsens vilkår er tilgængelige for de ansatte, stilles der vilkår om, at tilladelsen skal foreligge på ejendommen.

5.2 *Staldanlæg*

Ansøgers beskrivelse

Ejendommen er beliggende Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev og er ejet af Kurt B. Jessen, Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev. Ejendommen er dog pt. lejet ud til Dalsgaard og Barsøe I/S som driver en økologisk studeproduktion.

Ansøger ønsker at udnytte de eksisterende stalde fuldt ud samtidig med, at der ønskes etableret en ny møddingsplads på ca. 874 m² (ca. 23 m x 38 m). Den ny møddingsplads placeres øst for den eksisterende maskinlade (I). Der bliver ca. 2 meter fra maskinladen til den ny mødding. I forbindelse med opførelsen af møddingen etableres der en ny pumpebrønd, hvorfra der pumpes til eksisterende brønd ved Sengestalden (A) og videre derfra til den overdækkede ajlebeholder.

Af situationsplanen nedenfor ses de enkelte staldanlægs placeringer, se også bilag 2.

Tabel 1: Oversigt over bygningerne:

Bygnings nr.	Bygning	Opførelses år	Areal [m ²]	Taghældning [grader]	Sidehøjde [m]	Bygnings højde [m]	Diverse
A	Sengestald	1996	1124 m ² jf. BBR	Ca. 25	Ca. 2,5 m	Ca. 7,0 m	Gule mursten + gråt eternittag
B	Gamle stald	1860	550 m ² jf. BBR og ca. 465 m ² jf. luftfoto	Ca. 50	Ca. 4	Ca. 10	Gule mursten + zinktag.
C	Valse	2008	Ca. 356 m ² jf. luftfoto. Erikke i BBR	Ca. 25	Ca. 4	Ca. 7	Zinkplader i siderne + zinktag
D	Stuehus	1862	292 m ² i grundplan og 367 m ² bolig jf. BBR	Ca. 45	Ca. 4	Ca. 8	Hvidpudset + mørke matte teglsten
E	Opbevaring	1861	440 m ² jf. BBR	Ca. 50	Ca. 3,5	Ca. 10	Gule mursten + zinktag.
F	Udhus	1860	160 m ² jf. BBR	Ca. 50	Ca. 3	Ca. 7	Hvidpudset + eternittag
G	Garage	1863	170 m ² jf. BBR	Ca. 15	Ca. 3	Ca. 4,5	Hvidpudset + zink samt zinktag
H	Foderlade	1981	946 m ² jf. BBR	Ca. 25	Ca. 5	Ca. 9	Gule mursten mod vest, samt gulve mursten mod syd + grønt stål i trimpel. Grønne stålplader mod nord og øst. Gråt eternittag.
I	Maskinlade	2013	816 m ² jf. BBR	Ca. 25	Ca. 4	Ca. 7	Grå stålplader + eternittag
J	Kornlade	2004	730 m ² jf. BBR	Ca. 25	Ca. 5	Ca. 9	Grå stålplader + eternittag
K	Gyllebeholdere	1994	1240 m ³ jf. BBR			4 m	Grå betonelementer
L	Ajlebeholdere med låg	1987	630 m ³ jf. BBR			4 m	Grå betonelementer
M	Mødding	1987	400 m ² jf. BBR				Støbt beton med afløb til ajlebeholder
N	Ny mødding		Ca. 874 m ² (23 m x 38 m)				Støbt beton med afløb til ajlebeholder

Haderslev Kommunes vurdering

Tilladelsen omfatter i alt 1.420 m² produktionsareal, fordelt på:

- Sengestald (A) med spalter (bagskyl eller ringkanal) på 700 m² til ”flexgruppe kvæg”, det vil sige alle typer af kvæg, det vil sige malkekøer, kvier og stude, samt ammekøer og kalve.
- Plus flexgruppe kvæg gående på 290 m² dybstrøelse.
- Stald (Gamle stald (B) + del af C på 430 m² til flexgruppe kvæg, gående på dybstrøelse.
- Eksisterende gyllebeholder (K) på 1240 m³.
- Eksisterende overdækket ajlebeholder (L) på 630 m³.
- Eksisterende møddingsplads (M) på 396 m²
- Etablering af ny møddingsplads (N) på 874 m²
- Stald med valseanlæg (C), foderlade (H), maskinhus (I) og kornlade (J).

Situationsplan for ejendommen fremgår af bilag 2.

Der stilles vilkår om, at dyretype, placering og størrelse af det nye staldanlæg skal være som ansøgt.

Der stilles vilkår om, at placering og størrelse af den nye møddingsplads og oplag af fjerkræ dybstrøelse skal være som ansøgt.

5.3 Husdyrbrugets lokalisering – afstandskrav

Ansøgers beskrivelse

I dette kapitel beskrives og vurderes projektet set i forhold til afstandskrav i forhold til naboer, vandforsyning, offentlig vej m.v. samt husdyrbrugets beliggenhed i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger m.v.

Tabel 2: Generelle afstandskrav:

Afstandskrav til	Afstandskrav	Afstand	Nærmeste anlæg
Ikke almene vandforsyningsanlæg	25 m	Ca. 175 m fra B. gamle stald og ca. 272 m fra den ny mødding	Drikkevandsboring (DGU nr. 143.88) placeret i gårdspladsen ved Skovbøllingvej 12
Almene vandforsyningsanlæg	50 m	Ca. 6600 m	Provas – Haderslev – syd for ejendommen.
Vandløb (herunder dræn) og søer	15 m	Ca. 35 m Ca. 620 m	Nærmeste § 3-beskyttede sø kommer til at ligge ca. 35 m vest for den ny møddingsplads (N) og det nærmeste § 3 beskyttede vandløb løber ca. 620 m syd vest for ejendommen (Sillerup Bæk).
Offentlig vej og privat fællesvej	15 m	Ca. 105 m	Fra hhv. eksisterende stald (B. Gamle stald + del af C.) og gyllebeholder (K)
Levnedsmiddelvirksomhed	25 m	>25 m	Nærmeste levnedsmiddelvirksomhed ligger i Fjelstrup
Beboelse på samme ejendom	15 m	Ca. 10 m	Fra stuehus til eks. Sengestald (A).
Naboskel	30 m	Ca. 60 m	Fra eks. Stald (B.) til syd for ejendommen.

Haderslev Kommunes vurdering

Afstandskrav i henhold til §§ 6 og 8 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

De fastsatte afstandskrav i §§ 6 og 8 gælder for både etableringer og udvidelser. Udvidelsen sker i allerede eksisterende bygninger og der nyetableres alene en møddingsplads.

Ejendommen ligger i landzone. Ejendommen ligger uden for eksisterende eller fremtidigt byzone- eller sommerhusområde. Ejendommen ligger desuden ikke i et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende. Afstanden til disse områder er desuden større end kravet på mindst 50 m.

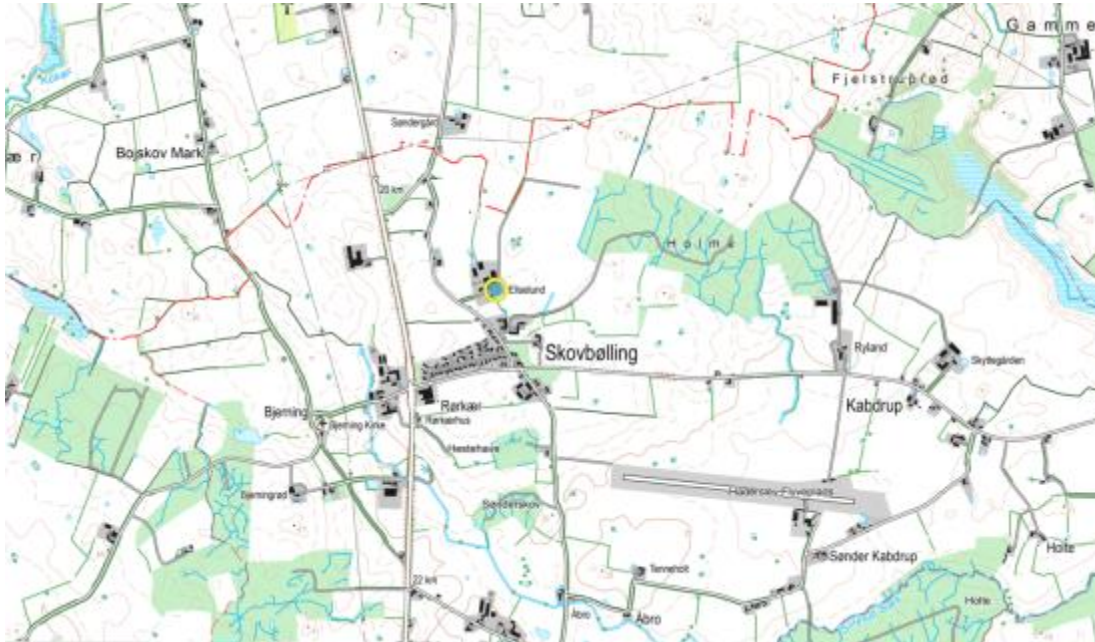
Nærmeste fremtidige byzone er et erhvervsområde ved Kabdrupvej i en afstand af godt 400 m imod syd beliggende i den sydøstlige udkant af landsbyen Skovbølling. Nærmeste nabo er Skovbøllingvej 12 godt 100 m syd for anlægget og med 60 m til skel. Afstandskravet på 50 m overholdes.

De fastsatte generelle afstandskrav i husdyrbrugslovens §§ 6 og 8 er overholdt.

5.4 Husdyrbrugets landskabelige placering og planmæssige forhold

Ansøgers beskrivelse

Ejendommen ligger i et landskab med et kuperet terræn, hvor højdekurven er ca. 25-49.

Bygningernes højde varierer lidt, hvor de ældste bygninger (A. og E.) er højest med sine ca. 10 m og garagen (G.) er lavet med sine ca. 4,5 m. Taghældningen ligger på mellem 15-50 grader. Facaderne på de ældste bygninger er holdt i hvidt (pudset) eller gule mursten og de nyere bygninger er opført med gule mursten, zink beklædning eller grå stålplader. De fleste tage har gråt eternittag på nær stuehuset (D) og den gamle stald samt tilbygningen hertil (B. + C.) som har zinktag.

Ejendommen ligger tilbagetrukket ca. 105 m fra Skovbøllingvej (målt fra B. Gamle stald og gyllebeholder (K)). Der er beplantning rund om hele ejendommen undtagen på hjørnet mod nord øst. Der ligger dog en stor skov ca. 400 m mod øst, der forhindrer udsyn denne vej fra. Ejendommen fremstår derfor ikke særlig synlig i landskabet. Den ny møddingsplads (N) placeres ligeledes, så den ikke vil være synlig udenfor ejendommen. Der er én hovedindkørsel til ejendommen fra Skovbøllingvej. Denne deler sig i to hvor den ene indkørsel fører til gårdspladsen ved stuehuset og den anden fører til gylletanke og de fleste af bedriftens driftsbygninger og det er derfor denne indkørsel der hovedsagligt bliver brugt til driften. Fra begge indkørsler er der forbindelse til en markvej der løber mod nord fra ejendommens nordøstlige hjørne.

Figur 2: Staldanlæg Skovbøllingvej 20

Haderslev Kommunes vurdering

Staldanlægget

Ejendommen ligger indenfor kommuneplanens (KP17) udpegede ”Særligt værdifulde landbrugsområder”, hvor landbrugets udviklingsplaner skal vægtes højt. Den ny møddingsplads etableres i tilknytning til den eksisterende bygningsmasse, og den ligger ikke indenfor områder, der i kommuneplanen er udpeget som ”Bevaringsværdige landskaber” eller ”Kulturhistoriske værdier”. Møddingspladsen vurderes ikke at være i strid med de landskabelige interesser.

Det vurderes desuden, at møddingspladsen ikke ligger indenfor fredninger, strand-, klit-, sø-, å-, kirke- og fortidsmindebeskyttelseslinjer, eller skovbyggelinjen. Da den vurderes at være erhvervsmæssigt nødvendig for ejendommens drift, af passende størrelse med hensyn til dyrenes antal og i tilknytning til den eksisterende bebyggelse, vurderes pladsen ikke at være i strid med landskabelige beskyttelseslinjer.

Møddingspladsen er omkranset af allerede eksisterende bygninger, der skærmer indblikket fra offentlig vej.

Der stilles vilkår om, at møddingspladsen skal placeres som beskrevet.

5.5 Produktionsareal

Ansøgers beskrivelse

Der ansøges om en udvidelse på 60 m² fra 1360 m² produktionsareal i nudrift til i alt 1420 m² produktionsareal fordelt på to stalde i allerede eksisterende bygninger:

Tabel 3: Produktionsarealer angivet i ansøgningskemaet

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
A. Sengestald	1196	Naturlig ventilation	3 m	(#87624) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	290
				(#87623) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	700
B. Gamle stald + del af C.	659	Naturlig ventilation	3 m	(#87629) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	430
Sum						1420

Tegninger af den eksisterende stald og fordeling af produktionsarealer kan ses i tilladelsens bilag 3 og 4. Tegningerne kan indgå i Haderslev Kommunes miljøtilsyn med ejendommen.

Produktionsarealet i den eksisterende Sengestald (A) er ca. 580 m² med senge og spalter + en tidligere opsamlingsplads med spalter på ca. 114 m² (bilag 3). I nu situationen er det kun ca. halvdelen af opsamlingspladsen der bruges til dyr (ca. 57 m²), men dette ændres ved udvidelsen til de ca. 114 m², så der i alt vil blive ca. 700 m² (694 m² rundes op til 700 m²) med senge og spalter. Derudover er der ca. 290 m² med dybstrøelse og dette ændres ikke ved udvidelsen. Der søges til flexgrupperne dels. ”alle kvæg; sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal), dels ”alle kvæg; dybstrøelse”, således der er fleksibilitet til at vælge mellem dyrene indenfor disse dyregrupper.

Produktionsarealet i den Gamle stald (B) + del af C. er ca. 430 m² på dybstrøelse og dette ændres heller ikke ved udvidelsen (bilag 4). Der søges til flexgruppen ”alle kvæg; dybstrøelse, så der frit kan vælges mellem dyrene indenfor denne dyregruppe.

Tabel 4: Dyrehold og staldindretning

Nr.	Staldnavn	Dyrehold	Staldsystem (gulvsystem og udmugningssystem)	Produktionsareal 8-års drift	Produktionsareal m ² før	Produktionsareal m ² ansøgt
A	Sengestald	Stude	Sengestald med spalter, kanal og bagskyl og skraber + areal med spalter	Ca. 640	Ca. 640	Ca. 700
		Stude	Dybstrøelse	Ca. 290	Ca. 290	Ca. 290
B + del af stald c.	Gamle stald + del af stald c.	Stude	Dybstrøelse	Ca. 430	Ca. 430	Ca. 430

Der er naturlig ventilation i staldene.

Haderslev Kommunes vurdering

Udgangspunktet for vurderingen (nudrift og 8-årsdrift) er det hidtil anvendte produktionsareal til den hidtil tilladte produktion i de eksisterende stalde ud fra oplysningerne om produktionen i nuværende drift. Nudriften skal fastlægges som den hidtil lovlige drift. Desuden skal bindende krav i tidligere godkendelser også indtastes i nudrift og 8-årsdrift.

Ejendommen fik miljøtilladelse (§10) til en økologisk studeproduktion den 4. november 2011 bestående af 160 stude af tung race (3-26 mdr.), samt modtagelse af husdyrgødning fra andre ejendomme. En ændring af produktionsformen fra økologisk malkekvæghold og opdræt på 128 DE til økologisk studeproduktion på 74,6 DE.

Ansøgt drift, samt nudriften og 8-årsdriften:

Den tilladte nudrift er de produktionsarealer, der blev miljøgodkendt i 2011.

Den tilladte 8-års drift i 2011 var det staldareal og de dyretyper, der blev godkendt i 2011, hvilket er det samme som nudriften, se tabellen ovenfor.

Miljøpåvirkningen med ammoniak og lugt afhænger af produktionsarealets og gødningsopbevaringsarealets størrelse, af dyresammensætningen og de anvendte staldsystemer, samt af den anvendte teknologi. Kommunen stiller derfor vilkår til disse forhold for at sikre, at miljøpåvirkningerne fra ejendommen fastholdes på det niveau, der fremgår af ansøgningen.

Der gøres opmærksom på, at arealer, hvor der eventuelt går dyr midlertidigt og som ikke er medregnet som produktionsarealer, skal rengøres iht. godkendelsesbekendtgørelsens § 38.

5.6 Husdyrgødning og ensilage

Ansøgers beskrivelse

Tabel 5: Opbevaringsanlæg til husdyrgødning

Opbevaringsanlæg gylle				
Adresse	Anlæg	Størrelse	Byggeår	10-års beholderkontrol
Skovbøllingvej 20	Ajlebeholder	630 m ³	1989	2017
	Gyllebeholder	1240 m ³	1994	2014
	Gyllekanaler	400 m ³		
I alt		2270 m ³		
Opbevaringsanlæg dybstrøelse				
Skovbøllingvej 20	Eks. Mødding (M)	Ca. 400 m ²	1987	
	Ny mødding (N)	Ca. 874 m ²	2019	
Skovbøllingvej 20	Markstak	ubegrænset		

Der ændres ikke på gyllesystemerne. I vinterperioden røres der hver dag og der pumpes gylle ca. 1 gang i måneden a 1 time efter behov. I sommerperioden, hvor dyrene er på græs størstedelen af tiden, røres og pumpes der ved behov.

Staldafsnittene med dybstrøelse tømmes 4 gang årligt og dybstrøelsen placeres på møddingspladserne, hvor det får lov til at ligge og kompostere før det køres ud. Der kommer ca. 531 t fra denne ejendom og ca. 261 t fra en anden gård (Skyttegården). Både den eksisterende mødding og den ny mødding er forbundet med den overdækkede ajlebeholder.

Der opbevares ca. 531 t dybstrøelse fra denne ejendom og ca. 261 t kylling dybstrøelse fra Kabdrupvej 49, 6100 Haderslev på ejendommens to møddingspladser jf. standardtal. Kabdrupvej 49 (Skyttegården) drives som en økologisk slagtekylling produktion med ca. 125.000 slagtekyllinger årligt. Disse producere ca. 261 tons (2,09 tons pr. 1000 stk.), hvilket svarer til ca. 444 m³ kylling dybstrøelse da 1 ton = 1,7 m³⁵. Der bliver leveret ca. 8-10 tons kylling dybstrøelse hver 14-dag til opbevaring på ejendommen. Pt. er møddingen kun godkendt til opbevaring dybstrøelse fra kvæg. Ved denne ansøgning ønskes den eksisterende møddingsplads (M) på 396 m² også brugt til slagte-

⁵ jf. Landbrugets Byggeblade Arkivnr. 95.03-03

kylling dybstrøelse. Det er kun denne eksisterende mødding (M), der bruges til kylling dybstrøelse fremadrettet. Begge møddingspladser tømmes helt hvert forår.

Ansøger forventer dog, at al dybstrøelse fremadrettet vil blive opbevaret på de to møddinger, der i alt udgør ca. 1270 m². Jf. ovenstående skema opbevares der i alt ca. 746,25 t dybstrøelse på de 2 møddingspladser dette svarer til ca. 1269 m³, så der er rigeligt kapacitet på ejendommen. - Men ansøger vil dog stadig opretholde muligheden for at kunne opbevare dybstrøelse i markstak, hvis det findes optimalt ift. produktionen.

Ensilage m.v.

Om sommeren består dyrenes foder hovedsagligt af græs via afgræsning af græsarealer omkring ejendommen. Dertil lidt korn og mineraler, samt vand. Dyrene har tilgang til vand i stalden døgnet rundt eller kan forsynes sig med vand fra mulepumpe.

Da ejendommen drives økologisk er dyrene på græs efter de økologiske regler dvs. minimum 6 timer om dagen. De store stude (fra ca. 9 måneder til 3 år) er dog ude stort set hele sommeren.

Om vinteren fodres dyrene med ensilage og korn.

Ensilagen opbevares i wraps indendørs i foderladen (H.) eller udendørs på arealer (med stabilt grus) i nær tilknytning til bygningerne og korn opbevares i 13 kornsiloer (8 t – 150 t) i kornladen (J.).

Opbevaringskapacitet til gylle: Bedriften skal altid have rådighed over tilstrækkelig kapacitet til gylle, og det er et tilsynsanliggende at følge op på det. Den samlede opbevaringskapacitet kan opgøres til ca. 1.382 m³ gylle i eksisterende gylletank, inklusiv fortank og kanaler (bilag 5).

Fremadrettet vil fast møg og dybstrøelse i alt ca. 747 t blive opbevaret på ejendommen to møddingspladser, der i alt udgør ca. 1270 m³.

Haderslev Kommunes vurdering

Ifølge § 11 i husdyrgødningsbekendtgørelsen vil en opbevaringskapacitet svarende til mindst 9 måneders produktion normalt være tilstrækkelig til, at udbringningen og gødningsanvendelsen kan ske i overensstemmelse med de generelle miljøregler. Dog skal der være minimum 6 måneders kapacitet.

Gødningsproduktionen er relateret til antal dyr og ikke til m² produktionsareal. Denne § 16 b miljøtiladelse stiller ikke krav om dyrenes maksimale antal, og ejendommens opbevaringskapacitet beregnet i måneder kan derfor variere år for år.

Dybstrøelse

Dybstrøelse opbevares på møddingsplads. Der stilles vilkår om, at der maksimalt opbevares 261 t fjerkræ-dybstrøelse svarende til ca. 444 m³ på møddingsplads M.

Hvis det er nødvendigt at lægge komposteret dybstrøelse i markstak, stilles der vilkår om, at stakken skal placeres mindst 200 m fra nabohuse for at mindske lugtgener.

5.7 Ammoniakemission, Naturvurdering og Bilag IV-arter

Ansøgers beskrivelse

Der beregnes en samlet ammoniakemission fra anlægget på 2.990 kg NH₃-N årligt. Meremissionen af det ansøgte beregnes til 1.351 kg NH₃-N årligt i forhold til nudriften, såvel som 8-årsdriften.

Tabel 6: Ammoniakemission i ansøgt, nudrift og 8-årsdrift

Drifttype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	1416,8	1573,6	2990,4
Nudrift	1347,2	292,7	1639,9
8 års-drift	1347,2	292,7	1639,9

Omkringliggende natur

Mer- og totaldepositionen til nærmeste § 7 areal, kategori 1 natur, som er et areal med bøgeskov på muld, er på 0,0 kg N/ha/år. Ifølge § 25 i bekendtgørelsen er beskyttelsesniveauet for kategori 1 natur (natur i Natura 2000), afhængig af hvor mange andre landbrug, der er i området. I det konkrete tilfælde er der ikke andre landbrug og beskyttelsesniveauet er derfor 0,7 kg/N/år i totaldeposition. Beskyttelsesniveauet er derfor overholdt.

Mer- og totaldepositionen til nærmeste § 7 areal, kategori 2 natur, som er en hede, er på 0,0 kg N/ha/år. Ifølge § 26 i bekendtgørelsen er beskyttelsesniveauet for kategori 2 natur (§ 7 natur udenfor Natura 2000), en max total deposition 1,0 kg N/ha/år. Dette krav er overholdt.

Mer- og totaldepositionen til nærmeste § 3 natur (kategori 3), som er to moser placeret hhv. nord vest og syd vest for ejendommen, viser merdepositionen 0,0 kg N/ha/år og totaldepositionen er på 0,0 kg N/ha/år. Beskyttelsesniveauet er ifølge § 28 i bekendtgørelsen som udgangspunkt en max merdeposition på 1,0 kg N/ha/år, og er dermed overholdt.

Der er desuden lavet to beregninger til potentiel ammoniakfølsom skov (kategori 3) hhv. nord vest for ejendommen og øst for ejendommen. Beregningen viser en merdepositionen på 0,1-0,2 kg N/ha/år og totaldepositionen er på 0,4-1,1 kg N/ha/år. Beskyttelsesniveauet er ifølge § 28 i bekendtgørelsen som udgangspunkt en max merdeposition på 1,0 kg N/ha/år, og er dermed overholdt.

Derudover er der lavet nogle beregninger til de to søer der ligger lige nord for ejendommen. Disse beregninger viser en merdepositionen på mellem 2,1-3,9 kg N/ha/år og en totaldepositionen på 3,3-6,2 kg N/ha/år. Da emissionen i version 4 efter implementeringen af ny bekendtgørelse d. 1. august 2019 er reduceret, vurderes at depositionen til søerne er acceptabel.

Tabel 7: Deposition på natur nær Skovbøllingvej 20:

7. Naturområder

7.1 Samlet resultat af ammoniakberegninger

Samlet emission: 2990,4 (kg NH₃-N/år)

Meremission (8 års-drift) 1350,5 (kg NH₃-N/år)

Meremission (nudrift) 1350,5 (kg NH₃-N/år)

7.2 Overblik over naturpunkter

Naturpunkt: SØ 3 vand	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Sagsbehandler
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	1,9 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	1,9 kg N/ha/år
Total deposition	3,9 kg N/ha/år

Naturpunkt: SØ 2 vand	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Sagsbehandler
Ruhed	Vand
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	1,4 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	1,4 kg N/ha/år
Total deposition	2,0 kg N/ha/år

Naturpunkt: SØ 1 vand	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Sagsbehandler
Ruhed	Vand
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	2,3 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	2,3 kg N/ha/år
Total deposition	3,6 kg N/ha/år

Naturlinjer til punkt: SØ 3 vand				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug	0,1	0,1	1,4
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug	0,0	0,0	0,4
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,1
G: L. Ajebeholder (630 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug	1,0	1,0	1,1
G: N. Ny Mødding	Landbrug	0,9	0,9	0,9

Naturlinjer til punkt: SØ 2 vand				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug	0,0	0,0	0,4
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug	0,0	0,0	0,1
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,1
G: L. Ajebeholder (630 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug	0,4	0,4	0,4
G: N. Ny Mødding	Landbrug	1,0	1,0	1,0

Naturlinjer til punkt: SØ 1 vand				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug	0,1	0,1	0,8
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug	0,0	0,0	0,2
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,2
G: L. Ajebeholder (630 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug	0,7	0,7	0,8
G: N. Ny Mødding	Landbrug	1,6	1,6	1,6

Tabel 8: Samlede resultater af mer- og totaldepositionen af kvælstof på natur nær Skovbøllingvej 20:

Samlet resultat af ammoniakberegninger ? i

Samlet emission: **2990,4** (kg NH₃-N/år)Meremission (8 års-drift): **1350,5** (kg NH₃-N/år)Meremission (nudrift): **1350,5** (kg NH₃-N/år)

Oversigt af naturpunkter ? i

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	
Sø 3	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,9	0,9	1,8
Sø 2	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	2,1	2,1	3,3
Sø 1	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	3,9	3,9	6,2
Potentiel ammoniakfølsom skov 2	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,2	0,2	0,4
Mose 2	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Potentiel ammoniakfølsom skov	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,5	0,5	1,0
Mose 1	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Hede	Kategori 2	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Lillebælt	Kategori 1	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0

Haderslev Kommunes vurdering

Kommunens samlede naturvurdering findes i bilag 6. Konklusionen på kommunens naturvurdering:

- Tilstanden i naturområderne i kategori 1, 2 eller 3 samt i øvrig § 3 natur vurderes ikke at ville ændre sig væsentligt som følge af det ansøgte projekt på Skovbøllingvej 20.
- Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områders udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitattidirektivets bilag IV.

Der stilles på den baggrund ingen skærpende vilkår.

5.8 *Jord, grundvand, overfladevand*

Ansøgers beskrivelse

De forventede reststoffer fra produktionen er især husdyrgødning og spildevand / vaskevand fra rengøring af staldene, der håndteres som gylle og dybstrøelse, jf. regler i Husdyrgødningsbekendtgørelsen, og bringes ud som gødning til afgrøder på marken. Der anvendes kun godkendte midler til vask af staldene. Mængder, tidspunkter og metoder for udbringning af husdyrgødning er reguleret i Husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Der er intet sanitært spildevand fra anlægget.

Diesel mv., der udgør en potentiel forureningsrisiko, opbevares på fast bund i 6 stk. dieseltanke. Heraf er de tre placeret i kornladen (J) (2 x 1800 l og 1 x 1200 l) og bruges i forbindelse med korntrørring. Derudover er der én dieseltank på 6000 l i maskinladen (I) og én dieseltank på 2500 l i den gamle stald (B.), som dog ikke pt. bruges.

Spildolie oplagres i olietønder, placeret i værkstedet i Maskinladen (I) på fast bund. Spildolien oplagres i en 200 liters tønde. Den olie, der anvendes til maskinparken, oplagres også i værkstedet. Der er lavet aftale med aftager af olieaffald - Dansk Oliegenbrug.

Affald fra produktionen omfatter: Tom emballage fra vaske, skyllemidler, foderminerale, pattesalve, mælkefiltre, gummihandsker, plasthandsker, vat, papir, pap og plast fra emballage, overdækningsplast, lysstofrør, elpærer, papir, medicinrester, emballage fra medicin og andre medikamenter (ormekur, fluestrips osv.).

Veterinært affald opbevaret utilgængeligt for uvedkommende og bortskaffes via dyrlægen.

Der er indgået en aftale med entreprenøren Flemming Paulsen, som henter affald hver 14. dag. På ejendommen er der 2 stk. 800 l industricontainer, hvori alt affald fra produktionen opbevares. Der frasorteres farligt affald, glas/lysstofrør og brændbart affald.

Derudover er der en container på 12 m³ som udelukkende bruges til plastik. Denne tømmes af Flemming Paulsen ca. hver 2 måned efter behov.

Der opbevares ingen plantebeskyttelsesmidler og kemikalier, da der er tale om en økologisk produktion.

Haderslev Kommunes vurdering

Opstilling og afmelding af olietanke reguleres i henhold til olietanksbekendtgørelsen nr. 1611/2015.

Haderslev Kommune vurderer, at der skal stilles vilkår til opbevaring af olie/diesel for at undgå forurening af jord og grundvand ved uheld. Der stilles vilkår om absorptionsmateriale ved spild og om, at beholderne skal sikres mod påkørsel. Med disse forholdsregler mindskes risikoen for en punktforurening som følge af uheld under håndtering af olie.

5.9 Lugt

Ansøgers beskrivelse:

Der er foretaget lugtberegning gennem husdyrgodkendelse.dk, der forventes ikke at være lugtgener fra landbruget, beregningen viser, at der ikke forventes gener ved nabobeboelser, da afstanden er større end geneafstanden. Der har ikke tidligere været klaget over lugtgener fra ejendommen.

Tablet 9: Lugtgeneafstand og fysisk afstand fra anlæg til nabo:

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits- afstand	Genekriterie overholdt
Skovbøllingvej 26 	0	FMK	66,3	66,3	242,8	Ja
Skovbøllingvej 12 	0	FMK	117,9	117,9	182,6	Ja
Bjerning Ejerlav, Bjerning 	0	FMK	209,8	209,8	483,8	Ja

Ejendommens placering i forhold til nærmeste enkeltliggende nabo uden landbrugspligt.

Der er desuden udarbejdet en beregning af det værst tænkelige senarie (skema 210202) hvor den eksisterende mødding er indtegnet som en stald til slagtekyllinger med et produktionsareal på 396 m². Også denne beregning viser, at lugtkravet til naboerne, samlet bebyggelse og byzone er overholdt (bilag 9).

Haderslev Kommunes vurdering

Lugten fra staldene er på i alt 18.460 OU/s. I ansøgningssystemet er beregnet en teoretisk geneafstand for de 3 genekriterier (beboelsestyper): byzone/sommerhusområde, samlet bebyggelse i landzone og enkelt beboelse i landzone. Naboejendomme med landbrugspligt eller ejet af ansøger er ikke omfattet af genekriterierne for lugt.

Geneafstanden for lugt er den minimumsafstand, der skal være fra et anlæg til en beboelse, for at genekriteriet ikke overskrides.

I tabel 10 ses ansøgningssystemets beregnede geneafstande, samt den faktiske vægtede gennemsnitsafstand for produktionen til de 3 geneområder.

Tabel 10: Beregnede og faktiske geneafstande til beboelser

Områdetype	Lugt geneafstand	Faktisk vægtet afstand
Enkelt-bolig uden landbrugspligt Skovbøllingvej 26	66 meter	243 meter
Samlet bebyggelse Skovbøllingvej 12	118 meter	183 meter
Byzone, erhvervsområde ved Kabdrupvej	210 meter	484 meter

Lugt fra lagrene af husdyrgødning er medregnet i standardværdier for lugtemissionen fra staldanlæggene i husdyrgodkendelse.dk. Da kyllingeproduktionen foregår på Kabdrupvej 49 er der udarbejdet en scenarieberegning (skema-id 210202) med ”slagtekyllingestald” beliggende samme sted og med samme areal (396 m²) som møddingspladsen (M), hvorpå fjerkræ-dybstrøelsen skal opbevares.

Lugtemissionen fra oplaget af fjerkrædybstrøelse beregnes maksimalt til at udgøre en 4-del af den samlede lugtemission fra anlægget.

I resultaterne af denne scenarieberegning øges geneafstanden til Skovbøllingvej 12 fra 118 m til 153 m og til Skovbøllingvej 26 fra 66 m til 79 m; Men genekriteriet for lugt er stadig overholdt, idet den fysiske afstand på 243 m er længere

Med alle dyr på stald hele året beregnes de størst mulige lugtgener til naboer. I det omfang dyrene afgræsser udendørs i vækstperioden må forventes en mildning af eventuelle lugtgener til naboer i sommerperioden.

For alle husdyrbrug gælder, at lugtemissionen kan begrænses ved at opretholde en god staldhygiejne, og at produktionsforhold og arbejdsgange skal tilrettelægges således, at dannelse af lugtende stoffer

minimeres. På baggrund heraf stiller Haderslev Kommune vilkår vedrørende rengøring af staldanlæg med henblik på at sikre, at lugtgener begrænses mest muligt.

Der stilles vilkår om at fjerkræ-dybstrøelsen (maksimalt ca. 444 m³) skal opbevares på den eksisterende møddingsplads(M) som vist på situationsplanen (bilag 2).

Der stilles desuden vilkår om, at der ikke må være væsentlige lugtgener, dvs. gener, som kommunen vurderer, er væsentligt større end det, der kan forventes ifølge grundlaget for tilladelsen.

5.10 Støjkilder og rystelser

Ansøgers beskrivelse

Der sker ikke væsentlige ændringer i forhold til den nuværende drift. Støj- og støvgener i forbindelse med den daglige drift af anlægget vurderes grundet afstanden til naboerne at være meget begrænsede. I forbindelse med sæsonbetinget arbejde som forårsarbejdet i marken, udkørsel af gylle, høst, indkørsel af halm osv, kan arbejdskørsel give anledning til støv og støj omkring anlægget og til og fra de dyrkede arealer. Dette kan opleves som generende i korte perioder, men det søges at afvikle de forskellige arbejdsopgaver så effektivt som muligt, og der tages så vidt muligt hensyn til omgivelserne i forbindelse med transporterne.

Markarbejde foregår i sæsonen fra februar til november. Ensilering slæt af græs, foregår i perioden maj - oktober. Majs ensileres i perioden september – november. Halm og korn køres i perioden august til september. Alt markarbejdet er desuden afhængigt af vejrforhold, herunder regn.

Da denne ansøgning primært omhandler etablering af en ny møddingsplads, så vil antallet af transporter stor set ikke stige. Dybstrøelsesarealerne tømmes 4 gange årligt hvor det læses på møddingspladserne. Når den ny mødding er etableret forventes det ikke længere, at være nødvendigt med markstakke. Fremadrettet vil der blive leveret dybstrøelse fra Skyttegården ca. hver 14 dag (ca. 10 t) til opbevaring på den ny møddingsplads.

Gyllen udbringes i planernes vækstsæson, hovedsagligt i perioden fra 15. februar til 15. maj samt i august og september måned. Udbringningen forventes at tage 5-6 dage fordelt over året.

Ejendommen har erhvervsaffaldsordning med Flemming Paulsen. To containere a 800 l, som tømmes hver 14 dag.

Dyrlægen kommer ca. 1-3 gang gange om året.

Tabel 11: Antal transporter i nudrift og det ansøgte

	Transport		
	Oplysning om antal til- eller frakørsler til offentlig vej		
Type transport	Før udvidelsen (antal)	Etape 1 (antal)	Ændringer +/- (antal)
Gylle med gyllevogn (20 ton pr. læs)	90	90	0
Dybstrøelse (10 ton pr. læs)	74	100	+16
Indkøbt foder /mineraler(henter selv med trailer)	2	2	0
Korn fra mark (15 t)	50	50	0
Afhentning af mælk	0	0	0
Levende dyr (10 pr. gang)	14	14	0
Døde dyr	3	3	0
Halm	60	60	0
Eget foder (wrapballe)	50	50	0
Plastaffald + jern	1	1	0
Affald	26	26	0
Dieselolie/fyringsolie	6	6	0
Dyrlæge	2	2	0
I alt	379	395	+16

Kilderne til støj, placeringen og anslåede tidspunkter er oplistet nedenfor.

Tabel 12: Støjkilder

Støjkilde	Placering	Driftstid
Fodringstider	Staldene	Ca. kl. 7.00-9.00 dagligt
Udkørsel af husdyrgødning	Staldene/gyllebeholderne	Marts-maj og september-oktober primært 8.00-18.00 og så vidt muligt ikke weekend
Lastbiler m.v.	Ved stalde og foderlade/maskinhus	Dagtimerne
Markvanding	Ude på marken	Sommerperioden
Kornvalse	Foderlade/maskinhus	1 gang dagligt i tidsrummet ca. 8.00-8.15
Kompressor	Maskinlade	Ved behov ca. 1 gang daglig a. 15 min.

Derudover kan der opstå lidt støj ved ind og udlevering af dyr. Dette foregår så vidt muligt indenfor normal arbejdstid.

Der ønskes indarbejdet noget fleksibilitet i vilkåret vedr. støj, så det vil være muligt at bruge korntørringsanlægget i høstperioden. Vilkåret kunne fx formuleres således: Markarbejde med traktorer og landbrugsmaskiner er ikke omfattet af Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser. I forbindelse med høst og korntørring kan grænseværdien om aftenen og om natten forhøjes med 5-10 dB(A) i høstperioden, dog højst i 6-8 uger.

Haderslev Kommunes vurdering

På baggrund af ejendommens lokalisering vurderes det, at støjen fra anlægget med tilknyttede aktiviteter generelt ikke vil give anledning til væsentlige støjgener for de omkringliggende nabobeboelser. Kommunen vurderer, at støjen ikke vil overstige Miljøstyrelsens vejledende maksimums grænser på 55 dB dag / 45 dB aften / 40 dB nat ved nabobeboelse.

De vejledende støjgrænser stilles som vilkår. Det bemærkes, at brugen af landbrugsredskaber i marken er undtaget fra støjgrænserne. I forbindelse med høst og korntørring kan grænseværdien om aftenen og om natten forhøjes med 5-10 dB(A) i høstperioden, dog højst i 6-8 uger.

Der er ingen udendørs kompressorer eller andre forhold på ejendommen, der kan give anledning til rystelser ved naboer. Haderslev Kommune vurderer derfor, at rystelser ikke vil give anledning til væsentlige gener, og der stilles ikke vilkår til rystelser.

5.11 *Støv*

Ansøgers beskrivelse

Der forventes ikke at være støvgener fra ejendommen, da der ikke er aktiviteter, som er specielt støvende på ejendommen. Den eneste aktivitet der støver lidt, er ved strøelse af boksene. Boksene strøs dagligt i vinterperioden og i sommerperioden efter behov. Der strøs med strømaskine. Der er ingen gener fra korntørringsanlægget uden for ejendommen.

Støj- og støvgener i forbindelse med den daglige drift af anlægget vurderes grundet afstanden til naboerne at være meget begrænsede, se ovenfor under støj.

Haderslev Kommunes vurdering

En væsentlig kilde til eventuelle støvgener kan være håndtering af hø og halm, indlæsning af foder, samt kørsel på grusveje og pladser, og der stilles vilkår om, at der ikke må opstå væsentlige støvgener for de omkringboende.

Der henvises til god landmandspraksis. Det vil sige, at al transport til og fra bedriften foregår ved hensynsfuld kørsel og planlægges således, at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

5.12 *Fluer og skadedyr*

Ansøgers beskrivelse

For at undgå fluer og tilhold af skadedyr rengøres fodergange og øvrige staldarealer løbende. Der er stort set ingen dyr på stald om sommeren, så fluer er som udgangspunkt ikke det store problem. Der er en serviceaftale med Mortalin samt hund og katte på ejendommen, som er med til at holde rotter og mus væk.

Der holdes generelt rent og ryddeligt omkring ejendommen. Det tilstræbes at fjerne foderrester fra foderborde og krybber m.v. Foder og gødningsrester lægges på møddingspladsen. Gulve og gangarealer holdes rengjorte.

Haderslev Kommunes vurdering

Det skal søges at minimere gener fra fluer og skadedyr, hvilket fastholdes gennem vilkår om ryddelighed, om foderopbevaring og om at overholde retningslinjer fra Skadedyrlaboratoriet, Århus Universitet, Institut for Agroøkologi; <http://www.dpil.dk>

Konstateres der rotter på ejendommen, skal det straks meddelelse til kommunen, så bekæmpelse kan iværksættes.

Der stilles vilkår om opbevaring af foder og rottesikring af lagre og anlæg med henblik på at forebygge levesteder for rotter og skadedyr, samt vilkår om effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse.

5.13 *Transport, til- og frakørsler*

Ansøgers beskrivelse

Der er én hovedindkørsel til ejendommen fra Skovbøllingvej. Denne deler sig i to hvor den ene indkørsel fører til gårdspladsen ved stuehuset og den anden fører til gylletanke og de fleste af bedriftens

driftsbygninger og det er derfor denne indkørsel der hovedsagligt bliver brugt til driften. Fra begge indkørsler er der forbindelse til en markvej der løber mod nord fra ejendommens nordøstlige hjørne.

Da denne ansøgning primært omhandler etablering af en ny møddingsplads, så vil antallet af transporter stort set ikke stige. Fremadrettet vil der blive leveret dybstrøelse fra Skyttegården ca. hver 14 dag (10 t) til opbevaring på den ny møddingsplads.

Haderslev Kommunes vurdering

Der er indkørsel til ejendommen fra Skovbøllingvej. Der ændres ikke på ejendommens til- og frakørselsforhold. Antallet af transporter med foder og dybstrøelse vil være på niveau med den nuværende drift.

Ved vurdering af, om der forekommer gener fra husdyrbrug, er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzone må derfor som udgangspunkt acceptere visse ulemper, der kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Kommunen vurderer på denne baggrund, at transporter ikke vil være til væsentlig gene for beboerne i området, og der stilles ingen særlige vilkår i forhold til transport.

5.14 Lys

Ansøgers beskrivelse

Lyset i staldene er tændt efter behov (styres manuelt), og der vil hovedsagligt være behov for lys i vinterhalvåret max 1. time om morgenen (ca. kl.6.00-7.00) og i forbindelse med slagtning. Der vil således være lys typisk 1 gang om måneden a. ca. 2 timer. Lyset er kun tændt om natten ved behov. Dette ændres ikke ved denne ansøgning.

Haderslev Kommunes vurdering

Det vurderes, at lysforhold på ejendommen ikke vil få en væsentlig indvirkning på landskabet eller være til væsentlig gene for omkringboende i de mørke timer.

Der stilles vilkår om, at lys ikke må være til væsentlig gene.

5.15 Affald

Ansøgers beskrivelse

Døde dyr opbevares på fast plads ved gyllebeholderen på 1.240 m³ jf. situationsplan. DAKA kontaktes og døde dyr hentes hurtigst muligt derefter. Der er max 3 døde dyr årligt og dette ændres ikke ved denne tilladelse.

Der er indgået en aftale med entreprenøren Flemming Paulsen, som henter affald hver 14. dag. På ejendommen er der 2 stk. 800 l industricontainer, hvori alt affald fra produktionen opbevares. Der frasorteres farligt affald, glas/lysstofrør og brændbart affald.

Derudover er der en container på 12 m³ som udelukkende bruges til plastik. Denne tømmes af Flemming Paulsen ca. hver 2 måned efter behov.

Haderslev Kommunes vurdering

Det vurderes, at opbevaring og bortskaffelse af affald sker i overensstemmelse med Haderslev Kommunes affaldsregulativ. Der stilles ikke vilkår til at sikre dette, da husdyrbruget som virksomhed i Haderslev Kommune er forpligtet til at overholde de gældende retningslinjer i affaldsregulativet. Regulativet for erhvervsaffald kan findes på kommunens hjemmeside.

Der gøres desuden opmærksom på, at reglerne om opbevaring af olie, kemikalier og affald herfra står i Haderslev Kommunes Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier.

Vi henviser i denne forbindelse også til at transportører af jern og metal, samt plastbeholdere med medicinglas, kanyler, skalpeller mv. skal være godkendt hertil. Se nærmere på Energistyrelsens hjemmeside <https://affaldsregister.ens.dk/Default.aspx>

Opbevaring og håndtering af miljøfarlige stoffer vurderes ikke at være til risiko for miljøet, under forudsætning af overholdelse af vilkåret om vask af maskiner, som står under afsnittet Jord, grundvand og overfladevand.

5.16 Egenkontrol

Ansøgers beskrivelse

- Bedriften gennemgås dagligt og der holdes opsyn med dyrene, inventar, anlæg og materiel.
- Maskinparken holdes med service, og reparationer evt. udskiftninger efter behov.
- Gyllepumpning overvåges.
- Der føres journal over placering af evt. markstakke. Efter etableringen af den ny mødding forventes der dog ikke længere at være behov for at ligge dybstrøelsen i markstak.
- Der udarbejdes hvert år mark- og gødningsplan.
- I bedriftens driftsregnskab registreres forbrug af energi, vand og indkøbt foder mm.
- Autoriseret el-installatør udfører 5. årligt gennemsyn af ejendommens el-installationer.
- Der praktiseres generelt godt landmandskab til dels for naboer, dels omkringboende.
- Gyllebeholdere er tilmeldt beholderkontrol og bliver kontrolleret hvert 10. år.

Haderslev Kommunes vurdering

I miljøtilladelsen er opsat vilkår for egenkontrol. Det drejer sig om at dokumentere, at produktionen holdes indenfor de godkendte rammer. Dokumentationen skal vise, hvordan og hvorvidt vilkår i miljøtilladelsen efterleves, og skal bruges i forbindelse med tilsyn.

Vilkårene i denne tilladelse vil løbende blive gennemgået af tilsynsmyndigheden (Haderslev Kommune) sammen med driftsherren ved miljøtilsyn.

5.17 Anvendelse af BAT – Bedste tilgængelige teknologi.

Ansøgers beskrivelse

Herunder er der foretaget en beregning af den vejledende grænseværdi for ammoniaktab (emissionsgrænseværdien) pr. år opnåelig ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT). Beregningerne er foretaget efter de retningslinjer og beregningsmetoder der fremgår af Miljøstyrelsens standardvilkår for BAT fra 2011, og afhænger af om en produktion er placeret i ny eller eksisterende stald. For eksisterende stalde vil gælde en fast værdi per dyr på en given gulvtype. For nye stalde vil værdien afhænge af produktionens størrelse, således at BAT-kravet skærpes i takt med en voksende produktion.

Tabel 13: BAT-krav og faktiske emission af ammoniak NH₃-N

	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	1417	1614	3030
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	1417	1574	2990
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	40
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Haderslev Kommunes vurdering

Ammoniakemissionen fra husdyrbruget er 2.990 kg NH₃-N/år.

I forbindelse med miljøtilladelser af husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg N/år, skal ammoniakemissionen reduceres til et niveau svarende til BAT, dvs. ”bedste tilgængelige teknik”. Med begrebet ”bedste tilgængelige teknik” menes den teknik, der mest effektivt giver et højt beskyttelsesniveau for miljøet i forhold til ammoniakemission.

Ved fastlæggelse af BAT-niveauet for ammoniak for husdyrbrugets samlede anlæg anvendes husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3. Grundlaget for reduktionen i næringsstofforureningen er i lovgivningen baseret på, at der kan anvendes differentierede virkemidler. Det er således op til det enkelte husdyrbrug at beslutte, hvilke virkemidler der tages i anvendelse for at opfylde BAT-emissionsgrænseværdien.

I forbindelse med behandling af ansøgningen om miljøgodkendelse er der foretaget en vurdering af, om de beregnede emissionsgrænseværdier, der fastsættes som BAT-krav, overholdes. Desuden vurderes anvendte virkemidler til begrænsning af ammoniakemissionen.

Da husdyrbruget ikke er et IE-brug, er der ikke andre krav til anvendelse af BAT.

5.17.1 BAT-krav - Emissionsgrænseværdi for ammoniak

Ansøgers beskrivelse

Energiforbruget forventes at være uændret i forhold til det nuværende. I 2016 blev der brugt 35.768 kWh på ejendommen. Størstedelen af elforbruget går til korntørring og forbruget kan derfor være meget varierende fra år til år. Ansøger vurderer, at kun omkring 3000-5000 kWh går til selve produktionen dvs. lys, pumpe og kornvalse.

Vandforbruget forventes også at være uændret i forhold til det nuværende. Ejendommen forsynes med vand Provas i Haderslev. Der bruges ca. 1.700 m³ vand årligt og dette ændres ikke ved denne til-ladelse.

Eftersom en væsentlig del af vandet fra produktionen skal håndteres som gylle efterfølgende, er der et stort incitament til at spare på vandet. Ansøger vil ved vedligehold og reovering af drikkekopper og kar med flydere have fokus på at vælge systemer med mindst muligt vandspild.

Sengestald (A) – Senge + spalter: Staldsystemet er sengebåse med spalter og skraber (bagskyld). På den tidligere opsamlingsplads er der kun spalter og her har dyrene mulighed for at gå hen at æde. Da skraber ikke længere er på teknologilisten kan dette ikke bruges som virkemiddel længere. Der kan ikke anvendes syre i staldene på grund af økologi og der vil ikke være proportionalitet i at udskifte gulvet i den eksisterende stald.

Gammel stald (B) + del af C. samt sengestald (A) - dybstrøelse: Staldsystemet er dybstrøelse af hensyn til dyrevelfærd, hvilket er BAT for denne dyregruppe i en eksisterende stald.

Ifølge beregninger i www.husdyrgodkendelse.dk lever ejendommen op til BAT med hensyn til ammoniakfordampningen fra anlægget.

Haderslev Kommunes vurdering

Husdyrbrugets tab af ammoniak til omgivelserne beregnes som summen af emissionen fra stalde og opbevaringsanlæg. Beregningen af emissionen baseres på oplysninger om husdyrholdets dyretyper, staldanlæg, opbevaringsanlæg for husdyrgødning og valgte teknologier.

BAT-kravet i nærværende ansøgning er sat til "Eksisterende staldafsnit" for Sengestald og Gamle stald + del af C.

Som det ses af tabel xy beregnes BAT-kravet til 3.030 kg N årligt. Ammoniakemissionen beregnes til 2.990 kg N årligt og det beregnede BAT-krav for ammoniakemission er således overholdt.

5.18 Samlet vurdering

Haderslev Kommune vurderer, at der kan meddeles miljøtilladelse til det ansøgte, da:

- Der er truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik,
- Husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, der er ufor- enelig med hensynet til omgivelserne, samt
- Driften af det ansøgte husdyrbrug ikke medfører væsentlige virkninger på miljøet.

Bilag 1: Grundlag for vilkår og lovgivning

Gældende lovgivning og generelle regler for driften af landbrugsejendommen og håndtering af diverse produkter anvendt på ejendommen skal være kendte og skal følges af husdyrbruget.

Godkendelsens vilkår er meddelt med baggrund i kommunens vurderinger, som følger af Miljøstyrelsens love, bekendtgørelser med tilhørende vejledninger og orienteringer:

- Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning mv. [LBK nr. 520 af 01/05/2019](#) (Husdyrbrugloven).
- Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug. BEK nr. 718 af 08/07/2019 (Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen).
- Vejledning nr. 5/1984 Ekstern støj fra virksomheder
- Vejledning nr. 6/1984 Måling af ekstern støj fra virksomheder

Udover vilkårene i denne miljøtilladelse er husdyrbruget underlagt de til enhver tid gældende bestemmelser i gældende love og bekendtgørelser. Nedenstående liste giver et overblik over gældende lovgivning på afgørelsestidspunktet, samt relevante regulativer og planer, som husdyrbruget endvidere er underlagt. Populærtitler som anvendes i miljøtilladelsen er angivet i parentes.

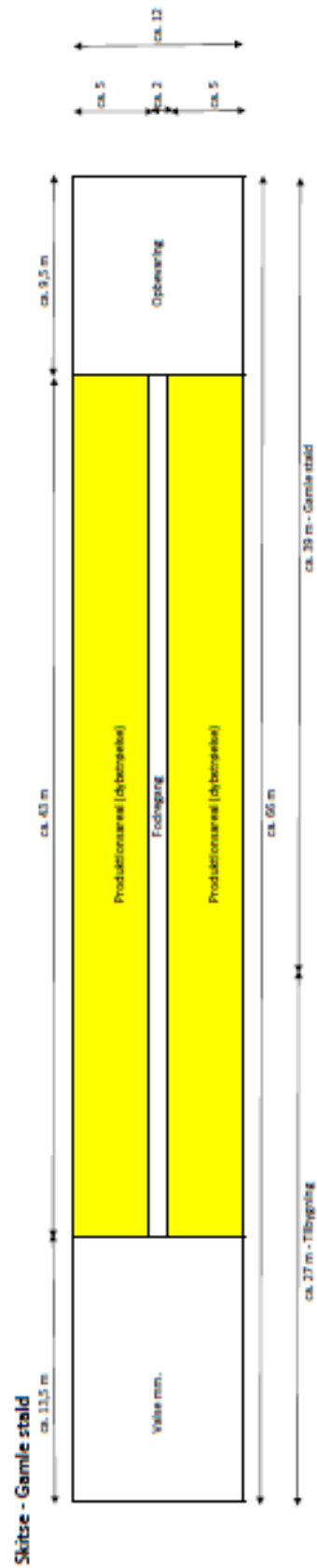
- Bekendtgørelse af lov om miljøbeskyttelse - [LBK nr. 240 af 13/03/2019](#) (Miljøbeskyttelsesloven).
- Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse - [LBK nr. 681 af 02/07/2019](#) (Naturbeskyttelsesloven).
- Bekendtgørelse af lov om vandløb - [LBK nr. 127 af 26/01/2017](#) (Vandløbsloven)
- Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. - [BEK nr. 760 af 30/07/2019](#) (Husdyrgødningsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om affald - [BEK nr. 224 af 08/03/2019](#) (Affaldsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om kontrol af beholdere for flydende husdyrgødning, ensilagesaft eller spildevand - [BEK nr. 1322 af 14/12/2012](#)
- Bekendtgørelse om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines - [BEK nr. 1611 af 10/12/2015](#) (Olietanksbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter - [BEK nr. 926 af 27/06/2016](#)
- Bekendtgørelse af museumsloven - [LBK nr. 358 af 08/04/2014](#) (Museumsloven)
- Regulativ for erhvervsaffald, Haderslev Kommune af 04/09/2015. Regulativ og yderligere oplysninger kan findes på www.haderslev.dk -> Erhverv -> Erhvervsaffald ([Regulativ for erhvervsaffald](#))
- Kommuneplan 2017, Haderslev Kommune. Kommuneplanen kan findes på <http://kommuneplan2017.haderslev.dk/>

Bilag 3: Sengestald

Bilag 4: Gamle stald

Bilag 5: Opbevaringskapacitet

Øverslag opbevaringskapacitet for opdræt af ca. 180 stude samt opbevaring af kylling dybstrøelse fra ca. 125.000 stk. slagtekyllinger på Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev.

Den samlede opbevaringskapacitet for gylle er opgjørt til ca. 2.270 m³ (1.240 m³ + 630 m³ + 400 m³ i kanaler).

Den samlede opbevaringskapacitet for dybstrøelse er uendelig, da der altid vil være mulighed for at placere dybstrøelsen i markstak når den er komposteret. Ansøger råder over en eksisterende mødding på ca. 396 m² og der er ansøgt om en ny mødding på ca. 874 m². Den nye mødding bliver med 2,5 meter høje kanter på 2 af siderne og på den eksisterende mødding er det muligt, at opbevare dybstrøelse i op til 3 meters højde.

Udover dybstrøelsen fra studene på ejendommen (ca. 531 t) modtages der årligt ca. 216,25 t kylling dybstrøelse fra Skyttegården, Kabdrupvej 49, 6100 Haderslev. Denne ejendom drives som en økologisk slagtekylling produktion med ca. 125.000 slagtehøns. Disse producerer ca. 261,25 tons (2,09 tons pr. 1000 stk.) hvilket svarer til ca. 445 m³ kylling dybstrøelse da 1 ton = 1,7 m³¹. Der bliver leveret ca. 8-10 tons kylling dybstrøelse hver 14 dag til opbevaring på ejendommen. Det er udelukkende den eksisterende møddingsplads på 396 m² (møddingsplads M) der bruges til kylling dybstrøelse fremadrettet. Møddingen tømmes helt hvert forår.

Ansøger forventer, at alt dybstrøelse fremadrettet vil blive opbevaret på de to møddinger der i alt udgør ca. 1270 m². Jf. nedenstående skema opbevares der i alt ca. 792 t dybstrøelse på de 2 møddingspladser dette svarer til ca. 1346 m³, så der er rigeligt kapacitet på ejendommen, men ansøger vil dog stadig opretholde muligheden for at kunne opbevare dybstrøelse i markstak hvis dette findes optimalt ift. produktionen.

Fremtidige produktion:

	Antal dybstrøelse (stk.)	ton dybstrøelse	Antal spalter (stk.)	ton gylle
Ca. 180 stude (3 mdr. – 3 år)	96 stk. ²	531 t	84 stk. ³	239 t
Ca. 125.000 slagtekyllinger - Skyttegården	125.000 stk. ⁴	261 t		
I alt		792 t		239 t
Ekstra vand (møddingspladser) ⁵ 1270 m ²		0 t		1143 t
I alt til opbevaring		792 t		1382 t

Opbevaringskapaciteten svarer til minimum 19,7 måneder og kravet om 9 mdr. er dermed overholdt.

Opbevaringskapaciteten er endda større, da ejendommen drives økologisk og dyrene derfor er på græs en stor del af året og dette er ikke fratrukket i beregningen.

¹ jf. Landbrugets Byggeblade Arkivnr. 95.03-03

² 5,53 ton gødning pr. stud på dybstrøelse hele arealet jf. Normtal 2018, Peter Lund, Aarhus universitet.

³ 2,85 ton gødning pr. stud på spalter jf. Normtal 2018, Peter Lund, Aarhus universitet.

⁴ 2,09 ton dybstrøelse pr. 1000 stk. slagtekyllinger if. Normtal 2018. Peter Lund. Aarhus universitet.

⁵ Der regnes med 900 mm pr m² pr. år

Bilag 6: Naturvurdering

Resumé

Plantesamfund i terrestriske naturområder kan være følsomme overfor luftbåren ammoniak.

Ammoniakk kan medføre eutrofiering, som kan forringe områdernes naturmæssige værdi. I forbindelse med en husdyrproduktion vil der normalt ske en fordampning af ammoniak fra stald og lager. En stor del af den fordampede ammoniak falder i kort afstand fra kilden og kan derfor forringe kvaliteten af nærliggende naturområder.

I miljøgodkendelsesordningen er der som udgangspunkt taget det nødvendige hensyn til naturområder, i kraft af krav til den maksimalt tilladte totaldeposition eller merdeposition af ammoniak til forskellige ammoniakfølsomme naturtyper. Ammoniakdepositionen fra husdyrbruget skal overholde beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Konklusionen på kommunens naturvurdering er:

- Tilstanden i naturområderne i kategori 1, 2 eller 3 samt i øvrig § 3 natur vurderes ikke at ville ændre sig væsentligt som følge af det ansøgte projekt på Skovbøllingvej 20.
- Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitattidirektivets bilag IV.
- Der stilles på den baggrund ingen skærpende vilkår.

Ansøgers tekst mht. natur

Omkringliggende natur

Mer- og totaldepositionen til nærmeste § 7 areal, kategori 1 natur, som er et areal med bøgeskov på muld, er på 0,0 kg N/ha/år. Ifølge § 25 i bekendtgørelsen er beskyttelsesniveauet for kategori 1 natur (natur i Natura 2000), afhængig af hvor mange andre landbrug, der er i området. I det konkrete tilfælde er der ikke andre landbrug og beskyttelsesniveauet er derfor 0,7 kg N/ha/år i totaldeposition. Beskyttelsesniveauet er derfor overholdt.

Mer- og totaldepositionen til nærmeste § 7 areal, kategori 2 natur, som er en hede, er på 0,0 kg N/ha/år. Ifølge § 26 i bekendtgørelsen er beskyttelsesniveauet for kategori 2 natur (§ 7 natur udenfor Natura 2000), en max total deposition 1,0 kg N/ha/år. Dette krav er overholdt.

Mer- og totaldepositionen til nærmeste § 3 natur (kategori 3), som er to moser placeret hhv. nord vest og syd vest for ejendommen, viser merdepositionen 0,0 kg N/ha/år og totaldepositionen er på 0,0 kg N/ha/år. Beskyttelsesniveauet er ifølge § 28 i bekendtgørelsen som udgangspunkt en max merdeposition på 1,0 kg N/ha/år, og er dermed overholdt.

Der er desuden lavet to beregninger til potentiel ammoniakfølsom skov (kategori 3) hhv. nord vest for ejendommen og øst for ejendommen. Beregningen viser en merdepositionen på 0,1-0,2 kg N/ha/år og totaldepositionen er på 0,4-1,1 kg N/ha/år. Beskyttelsesniveauet er ifølge § 28 i bekendtgørelsen som udgangspunkt en max merdeposition på 1,0 kg N/ha/år, og er dermed overholdt.

Derudover er der lavet nogle beregninger til de to søer der ligger lige nord for ejendommen. Disse beregninger viser en merdepositionen på mellem 3,1-6,1 kg N/ha/år og en totaldepositionen på 4,6-9,1 kg N/ha/år. Haderslev Kommune er tidligere nået frem til, at der er for mange ubekendte i forhold til vurde-

ringen omkring hvorvidt søen (den tættest på) vil ændre tilstand af dit ansøgte projekt – særligt fordi søen i dag er meget ringe og skygget af tilgroning og dermed er det usikkert om tilstanden vil forringes yderligere ved merdepositionen. Da emissionen i version 3 af ansøgningen er steget, ønskes en ny vurdering af belastningen til søen.

Udklip fra ansøgningskema 206123 version 5:

7. Naturområder

7.1 Samlet resultat af ammoniakberegninger

Samlet emission: 2990,4 (kg NH₃-N/år)

Meremission (8 års-drift) 1350,5 (kg NH₃-N/år)

Meremission (nudrift) 1350,5 (kg NH₃-N/år)

7.2 Overblik over naturpunkter

Naturpunkt: Sø 3 vand	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Sagsbehandler
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	1,9 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	1,9 kg N/ha/år
Total deposition	3,9 kg N/ha/år

Naturpunkt: sø 2 vand	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Sagsbehandler
Ruhed	Vand
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	1,4 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	1,4 kg N/ha/år
Total deposition	2,0 kg N/ha/år

Naturpunkt: Sø 1 vand	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Sagsbehandler
Ruhed	Vand
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	2,3 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	2,3 kg N/ha/år
Total deposition	3,6 kg N/ha/år

Naturlinjer til punkt: Sø 3 vand				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,1	0,1	0,1	1,4
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,4
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,1
G: L. Ajlebeholder (630 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug1,0	1,0	1,0	1,1
G: N. Ny Mødding	Landbrug0,9	0,9	0,9	0,9

Naturlinjer til punkt: sø 2 vand				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,4
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,1
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,1
G: L. Ajlebeholder (630 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug0,4	0,4	0,4	0,4
G: N. Ny Mødding	Landbrug1,0	1,0	1,0	1,0

Naturlinjer til punkt: Sø 1 vand				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,1	0,1	0,1	0,8
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,2
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,2
G: L. Ajlebeholder (630 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug0,7	0,7	0,7	0,8
G: N. Ny Mødding	Landbrug1,6	1,6	1,6	1,6

Naturpunkt: Søj 3

Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Blandet natur med lav bevoksning
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,9 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	0,9 kg N/ha/år
Total deposition	1,8 kg N/ha/år

Naturpunkt: Søj 2

Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Blandet natur med middel bevoksning
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	2,1 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	2,1 kg N/ha/år
Total deposition	3,3 kg N/ha/år

Naturpunkt: Søj 1

Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Blandet natur med middel bevoksning
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	3,9 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	3,9 kg N/ha/år
Total deposition	6,2 kg N/ha/år

Naturlinjer til punkt: Søj 3

Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,0	0,0	0,6	0,6
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,2	0,2
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: L. Ajelebeholder (630 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug0,5	0,5	0,5	0,5
G: N. Ny Mødding	Landbrug0,4	0,4	0,4	0,4

Naturlinjer til punkt: Søj 2

Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,0	0,0	0,7	0,7
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,2	0,2
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,1	0,1
G: L. Ajelebeholder (630 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,1	0,1
G: M. Mødding	Landbrug0,6	0,6	0,7	0,7
G: N. Ny Mødding	Landbrug1,5	1,5	1,5	1,5

Naturlinjer til punkt: Søj 1

Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,1	0,1	1,4	1,4
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,3	0,3
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,3	0,3
G: L. Ajelebeholder (630 m ³)	Landbrug0,0	0,0	0,1	0,1
G: M. Mødding	Landbrug1,2	1,2	1,3	1,3
G: N. Ny Mødding	Landbrug2,7	2,7	2,7	2,7

Naturpunkt: Potentiel ammoniakfølsom skov 2	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,2 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	0,2 kg N/ha/år
Total deposition	0,4 kg N/ha/år

Naturpunkt: Mose 2	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Blandet natur med lav bevoksning
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,0 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	0,0 kg N/ha/år
Total deposition	0,0 kg N/ha/år

Naturpunkt: Potentiel ammoniakfølsom skov	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,5 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	0,5 kg N/ha/år
Total deposition	1,0 kg N/ha/år

Naturlinjer til punkt: Potentiel ammoniakfølsom skov 2				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,2
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: K. Gyllebeholder (12 40 m3)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: L. Ajebeholder (630 m3)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug0,1	0,1	0,1	0,1
G: N. Ny Mødding	Landbrug0,1	0,1	0,1	0,1

Naturlinjer til punkt: Mose 2				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: K. Gyllebeholder (12 40 m3)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: L. Ajebeholder (630 m3)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: N. Ny Mødding	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0

Naturlinjer til punkt: Potentiel ammoniakfølsom skov				
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8 års-drift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
S: A. Sengestald	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,4
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,1
G: K. Gyllebeholder (12 40 m3)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: L. Ajebeholder (630 m3)	Landbrug0,0	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug0,3	0,3	0,3	0,3
G: N. Ny Mødding	Landbrug0,1	0,1	0,1	0,1

Naturpunkt: Mose 1

Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Blandet natur med lav bevoksning
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,0 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	0,0 kg N/ha/år
Total deposition	0,0 kg N/ha/år

Naturpunkt: Hede

Kategori	Kategori 2
Opretter	Ansøger
Ruhed	Blandet natur med lav bevoksning
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,0 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	0,0 kg N/ha/år
Total deposition	0,0 kg N/ha/år

Naturpunkt: Lillebælt

Kategori	Kategori 1
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,0 kg N/ha/år
Merdeposition (nudrift)	0,0 kg N/ha/år
Total deposition	0,0 kg N/ha/år

Naturlinjer til punkt: Mose 1

Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition	Merdeposition	Totaldeposition (kg N/ha/år)
		(nudrift) (kg N/ha/år)	(8 års-drift) (kg N/ha/år)	
S: A. Sengestald	Landbrug	0,0	0,0	0,0
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: L. Aglebeholder (630 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: N. Ny Mødding	Landbrug	0,0	0,0	0,0

Naturlinjer til punkt: Hede

Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition	Merdeposition	Totaldeposition (kg N/ha/år)
		(nudrift) (kg N/ha/år)	(8 års-drift) (kg N/ha/år)	
S: A. Sengestald	Landbrug	0,0	0,0	0,0
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: L. Aglebeholder (630 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: N. Ny Mødding	Landbrug	0,0	0,0	0,0

Naturlinjer til punkt: Lillebælt

Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition	Merdeposition	Totaldeposition (kg N/ha/år)
		(nudrift) (kg N/ha/år)	(8 års-drift) (kg N/ha/år)	
S: A. Sengestald	Landbrug	0,0	0,0	0,0
S: B. Gamle stald + del af C.	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: K. Gyllebeholder (12 40 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: L. Aglebeholder (630 m ³)	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: M. Mødding	Landbrug	0,0	0,0	0,0
G: N. Ny Mødding	Landbrug	0,0	0,0	0,0

Screen print af de samlede resultater af ammoniakberegninger i ansøgning nr. 206123, version 5:

Samlet resultat af ammoniakberegninger ? i

Samlet emission: **2990,4** (kg NH₃-N/år)

Meremission (8 års-drift): **1350,5** (kg NH₃-N/år)

Meremission (nudrift): **1350,5** (kg NH₃-N/år)

Oversigt af naturpunkter ? i

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	
Sø 3 vand	Kategori 3	Sagsbehandler	0	S	1,9	1,9	3,9
sø 2 vand	Kategori 3	Sagsbehandler	0	V	1,4	1,4	2,0
Sø 1 vand	Kategori 3	Sagsbehandler	0	V	2,3	2,3	3,6
Sø 3	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,9	0,9	1,8
Sø 2	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	2,1	2,1	3,3
Sø 1	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	3,9	3,9	6,2
Potentiel ammoniakfølsom skov 2	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,2	0,2	0,4
Mose 2	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Potentiel ammoniakfølsom skov	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,5	0,5	1,0
Mose 2	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Potentiel ammoniakfølsom skov	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,5	0,5	1,0
Mose 1	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Hede	Kategori 2	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0
Lillebælt	Kategori 1	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0

Haderslev Kommunes vurdering

Beskyttede naturtyper efter husdyrbrugloven

Husdyrbrugloven⁶ og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen⁷ definerer en række kvælstoffølsomme naturtyper:

- Kategori 1 natur (§ 7, stk. 1, nr. 1) omfatter en række bestemte ammoniakfølsomme naturtyper (opremset i bekendtgørelsens bilag 3 D) beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder, samt heder og overdrev i øvrigt, som er beliggende inden for et Natura 2000-område.
- Kategori 2 natur (§ 7, stk. 1, nr. 2) omfatter bestemte ammoniakfølsomme naturtyper (højmoser, lobeliesøer, samt heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha) beliggende udenfor internationale naturbeskyttelsesområder.
- Kategori 3 natur omfatter ammoniakfølsomme naturtyper (heder, moser, overdrev og skove) beliggende udenfor internationale naturbeskyttelsesområder, jf. § 2 i BEK².

Tabel 1: Ammoniakdeposition til kategoriseret natur i nærheden af anlægget

Naturområde	Afstand til anlæg	Merdeposition nudrift (kg N/ha/år)	Merdeposition 8 års-drift (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
<i>Kategori 1</i>				
Bøg på muld ved Avnøvig indenfor N2000 området Lillebælt	6,8 km øst	0,0	0,0	0,0
<i>Kategori 2</i>				
Overdrev	4,7 km syd	0,0	0,0	0,0
<i>Kategori 3</i>				
Pot. N-følsom skov	416 m øst	0,5	0,5	1,0
Mose	1290 m sydvest	0,0	0,0	0,0

Anlæggets beliggenhed i forhold til kategoriseret natur er vist på bilag a, b og c.

Kategori 1 natur

Totaldepositionen må maks være 0,2-0,7 kg N/ha/år jf. bilag 25 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Den nærmeste naturtype omfattet af husdyrbruglovens kategori 1 er et skovområde ved Avnøvig, som findes ca. 6,8 km øst for det ansøgte projekt. Naturtypen modtager ingen ammoniakdeposition fra det ansøgte projekt. Det vurderes på den baggrund, at det ikke vil blive påvirket væsentligt af projektet.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

⁶ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. – LBK nr. 520 af 01/05/2019

⁷ Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug – BEK nr. 1467 af 06/12/2018

Kategori 2 natur

Totaldepositionen må maks være 1 kg N/ha/år jf. § 26 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Den nærmeste naturtype omfattet af husdyrbruglovens kategori 2 er et overdrev ved Haderslev, som findes ca. 4,7 km syd for det ansøgte projekt. Overdrevet modtager ingen ammoniakdeposition fra det ansøgte projekt. Det vurderes derfor, at overdrevets naturtilstand ikke vil ændre sig som følge af projektet.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Kategori 3 natur

Der kan stilles krav til merdepositionen efter § 35 *stk* 2-5 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Kravet kan dog ikke være under 1 kg N/ha/år jf. § 28 i samme bekendtgørelse.

Den nærmeste naturtype omfattet af husdyrbruglovens kategori 3 er en potentiel ammoniakfølsom skov som findes hhv. ca. 416 m øst for anlægget. Skoven modtager, ifølge beregninger i husdyrgodkendelse.dk, en øget deposition på 0,5 kg N/ha i forbindelse med udvidelsen og en samlet deposition på 1,0 kg N/ha. Se tabel 1 og ansøgers tekst. Der findes desuden en mose ca. 1290 m sydvest for anlægget, som ikke modtager nogen deposition fra anlægget. Da naturtyperne modtager en merdeposition på mindre end 1 kg N/ha/år er husdyrbruglovens krav overholdt. Det vurderes på den baggrund, at tilstanden ikke vil ændre sig som følge af det ansøgte projekt. Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens⁸ § 3 omfatter søer større end 100 m², udpegede vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af arealer, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Denne forpligtelse påhviler til en hver tid ejeren af arealet. I følge husdyrbruglovens⁹ § 16a skal kommunen i sin vurdering varetage hensynet til natur, der er beskyttet mod tilstandsændringer.

⁸ Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse – LBK nr. 240 af 13/03/2019

⁹ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. – LBK nr. 520 af 01/05/2019

Tabel 2: Ammoniakdeposition til § 3 natur i nærheden af anlægget

Naturområde	Afstand til anlæg	Ruhed natur	Merdeposition nudrift (kg N/ha/år)	Merdeposition på 8 årsdrift (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
Sø1	Ca. 35 m nordvest	Mk (middelhøj bl. natur)	3,9	3,9	6,2
		V (vand)	2,3	2,3	3,6
Sø2	Ca. 63 m nordvest	Mk (middelhøj bl. natur)	2,1	2,1	3,3
		V (vand)	1,4	1,4	2,0
Sø3	Ca. 140 m nordøst	Bn (lav bl. natur)	0,9	0,9	1,8

Anlæggets beliggenhed i forhold til § 3 natur er vist på bilag d.

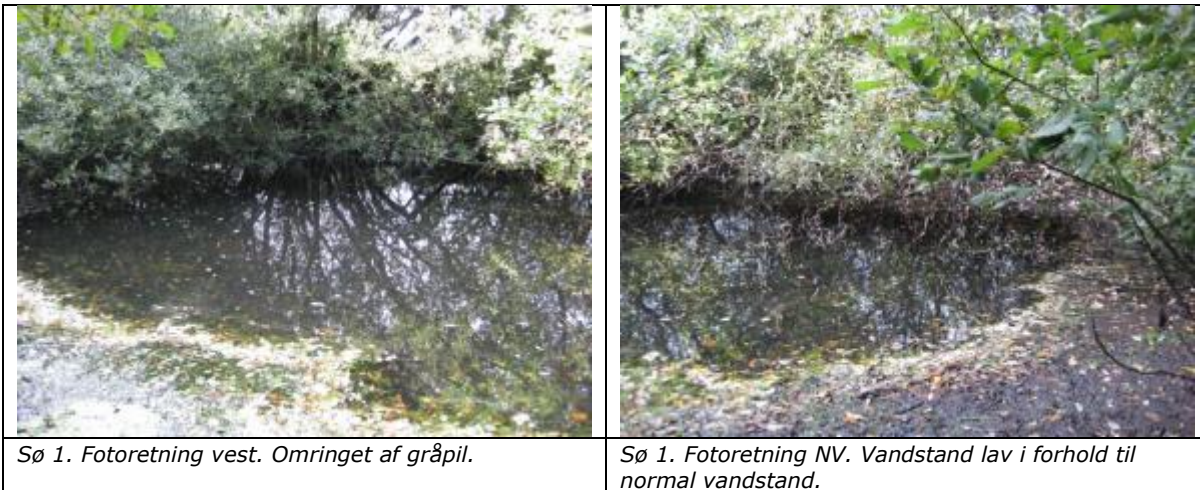
De nærmest beliggende § 3 beskyttede naturområder, som ikke er kategoriseret natur, er to små søer, som ligger hhv. ca. 35 m og 63 m nordvest for det nærmeste staldafsnit. Søen som ligger nærmest (Sø1) modtager, ifølge beregninger i husdyrgodkendelse.dk, en øget deposition på mellem 2,3 og 3,9 kg N/ha/år i forbindelse med projektet og søen som ligger lidt længere væk (Sø2) modtager mellem 1,4 og 2,1 kg N/ha/år i øget deposition i forbindelse med det ansøgte projekt. Ammoniakdepositionen er beregnet både med ruheden V (vand), som giver den laveste deposition og med ruheden Mk (blandet middelhøj natur), som resulterer i en højere deposition. Det er vurderet at søerne pga. den massive kantbevoksning af træer vil modtage en øget deposition end uden kantbevoksningen (og ruheden vand), da en større del af ammoniakemissionen vil deponeres på træerne og en del af ammoniakken vil indirekte ende i søerne via nedfald af blade mv. Da søerne modtager over 1 kg N/ha/år i merdeposition kan der jf. DMU notat af 26/06 2005 potentielt ske en målbar ændring i deres naturtilstand. Søerne er derfor besigtiget for at fastslå naturtilstand mv. De to nærmeste søer er begge gamle og fremgår af de lave målebordsblade fra 1901- 1970 og på det tidligste luftfoto fra 1945. Søerne ligger begge i forbindelse med et bredt skelhegn med en tæt bevoksning af især pil, ask, hyld og tjørn med korsknapp i bunden og græsmarker omkring. Sø 1, der ligger nærmest Skovbølling er mod syd og sydøst omgivet af ejendommens arealer omkring maskinlade og kornlade. Jordbunden er sandblandet lerjord og begge søer er således til en vis grad naturligt næringsrige.

Sø 1:

Det nærmest beliggende § 3 beskyttede naturområde, som ikke er kategoriseret natur, er en sø (sø1), som findes ca. 35 m nordvest for det nærmeste staldafsnit/gødningslager. Søen modtager, ifølge beregninger i husdyrgodkendelse.dk, en øget deposition på mellem 2,3 og 3,9 kg N/ha/år og en total deposition på mellem 3,6 og 5,2 kg N/ha/år som følge af det ansøgte. Øgningen i kvælstofdeposition er dermed relativ stor sammenlignet med nudriften, svarende til at totalbelastning er mere end fordoblet.

Søen er godt 200 m² og helt tilgroet med tætte gråpil, som hænger langt ud over søens vandflade, hvor de trækker efter lyset. Kun en lille vandflade er stadig lysåben. Søens vandstand var tydeligvis lav i forhold til andre tidspunkter, hvor flere af pilebuskene tilsyneladende står i vand. Det vurderes, at vandhullet aldrig eller meget sjældent tørrer helt ud. Vandet var grumset med en del bladnedfald og ellers kun en smule liden andemad og trådalger. Der blev ellers ikke registreret nogen under-

vandsplanter og ingen bredvegetation udover gråpil. Manglen på undervands- og sumpvegetation skyldes sandsynligvis de skyggefulde forhold.

Søen ligger i en tæt skelbevoksning som ovenfor beskrevet og østligt i bevoksningen er der en skråning op mod ejendommens maskinlade. Her er der en tæt bevoksning af særligt stor nælde og brombær, samt forskellige buske. Mod nord ligger Sø 2 kun ca. 20-30 m væk.

Søens næringstilstand er estimeret som næringsrig og evt. påvirket af den meget tætte beliggenhed af anlægget til Skovbølling vej 20, som dog har en meget lille ammoniak emission i nudrift. Søens naturtilstand er estimeret som dårlig særlig pga. de skyggede forhold, der har bevirket, at der nærmest ikke er planteliv eller dyreliv tilknyttet søen. Pga. skygget, lidt plumret og livløs vand vurderes søen endvidere ikke at være levested, hverken som ynglested eller rastested, for padder, herunder bilag IV arter.

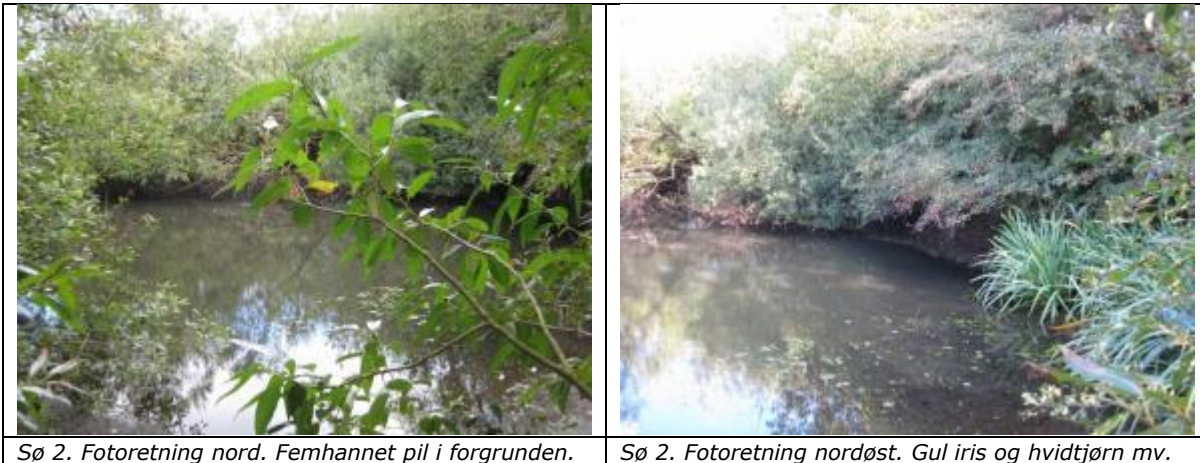
Sø 2:

Ligger kun ca. 63 m fra den ansøgte møddingsplads og vil som følge af det ansøgte projekt modtage en merbelastning på mellem 1,4 og 2,1 kg N/ha/år og en total belastning på mellem 2,0 og 3,3 kg N/ha/år. Her udgør merbelastningen ca. 70 % af totalbelastningen og søen har hidtil kun modtaget omkring 1 kg N fra anlægget på Skovbøllingvej 20.

Søen er godt 300 m² og kantet af en tæt rand af især gråpil, men også hvidtjørn, ask og femhannet pil. Næsten ingen undervandsvegetation og kun en bestand af gul iris i sumpzonen mod øst. Søen har en ret stor "åben" vandflade, hvor der dog kun kommer sollys når solen står relativt højt. Søen vurderes aldrig at udtørre og at være 1-1,5 m dyb.

Søens naturtilstand er estimeret som ringe pga. skyggedannende tilgroning og ret plumret vand. Den bærer dog ikke præg af påvirkning af næringsstoffer fra de omkringliggende marker, hvortil der er en tilgroet bræmme på mindst 2 m.

Søen vurderes ikke at være ynglested for padder, herunder bilag IV arter, pga. få eller manglende undervandsplanter, men kan potentielt godt fungere som rastested.

Sø 2. Fotoretning nord. Femhannet pil i forgrunden.

Sø 2. Fotoretning nordøst. Gul iris og hvidtjørn mv.

Det er usikkert hvorvidt søerne er kvælstofbegrænsede, men ifølge forskning og forsøg spiller kvælstof en væsentlig rolle¹⁰ i lavvandede danske søer og vandhuller, hvor øget tilførsel af kvælstof har medført forandringer. Undersøgelserne har vist, at kvælstof er begrænsende for væksten særligt i små lavvandede søer og vandhuller med stor kontakt mellem vandmasse og bundsediment og uden lagdeling eller ekstern vandtilførsel¹. Det gælder især vandhuller, der ikke ligger i dyrket mark og ikke modtager dræn eller har gennemstrømning. Her er kontaktfladen til sedimentet stor og vandet er velopblandet så frigivelsen af fosfor er stor i forhold til vandhullets vandvolumen. Sådanne vandhuller er i højere grad kvælstofbegrænset og en øgning af kvælstof vil derfor kunne medføre en ændring af naturtilstanden.

Der er altså flere ting, som taler for at sø 1 og sø 2 kan være kvælstofbegrænsede, idet de er små og lavvandede uden gennemstrømning eller tilløb. Der ligger dog dyrkede marker omkring, som dog ikke fremstår som intensivt dyrkede og der er ikke tegn på forurening med overfladevand herfra. Nedfaldsblade vurderes derimod, at tilføre søerne en del kvælstof. Dermed er det usikkert hvorvidt søernes plantevækst er begrænset af fosfor eller af kvælstof.

Hvis det antages at søerne er kvælstofbegrænsede, hvilket der er mest der taler for, er det relevant at undersøge om tålegrænsen er overskredet. Baggrundsbelastningen med kvælstof er 16,0 kg N/ha/år (gennemsnitligt fra de seneste 3 målinger i 2012, 2014, 2015).

Tålegrænsen for luftbåren kvælstof til næringsrige søer er ikke defineret med et fast interval og ammoniakmanualen¹¹ peger på at mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutrofierede søer, som lobeliesøer, kan en tålegrænse på 5-10 kg N/ha/år bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset, hvilket ikke er relevant i dette tilfælde. Det vurderes, at man som det nærmeste kan sammenligne næringsrige vandhuller i det dyrkede landbrugsland med en næringsrig eng (som jo til tider kan oversvømmes og indeholde temporære vandhuller) og dermed kan et estimat på en tålegrænse på 15-25 kg N/ha/år bruges, hvor en næringsrig eng ligger i den øvre ende af intervallet. Sø 1 får som følge af projektet (som worst case) en samlet N-belastning på 6,2 kg (fra anlægget) + 16 kg (baggrundsbelastning) = 22,2 kg N/ha/år og sø 2 får en samlet N-belastning på 3,3 kg + 16 kg = 19,3 kg N/ha/år. I beregningerne er den største deposition ved ruheden Mk brugt som worst case. Ingen af søerne får således overskredet den estimerede øvre tålegrænse på 25 kg og det vurderes at deres naturtilstand ikke ændres i forbindelse med projektet.

¹⁰ Vand og Jord nr. 2, maj 2016: Spiller kvælstof en rolle for tilstanden i søerne? Saara Olsen, Martin Søndergaard, Erik Jeppesen, Suting Zhao, Wei Li

¹¹ "Harmonerede tålegrænser. Opdatering af 15. december 2005", Naturstyrelsen.

Sø 3:

Desuden findes en sø ca. 140 m nordøst for anlægget, som modtager en mer-deposition på 0,9 kg og en total deposition på 1,8 kg N/ha/år som følge af det ansøgte. **Ifølge** DMU notat af 26/06 2005¹² er der ingen målbar ændring af § 3 natur ved en afsætning af ammoniak på mindre end ca. 1 kg N/ha/år.

Der stilles derfor ikke skærpende vilkår.

Beskyttede naturtyper og arter efter habitatbekendtgørelsen

Habitatbekendtgørelsen¹³ udpeger en række internationale naturbeskyttelsesområder. De internationale naturbeskyttelsesområder kaldes Ramsarområder, Fuglebeskyttelsesområder og Habitatområder alt efter, om de er beskyttet efter Ramsarkonventionen eller efter EU's fuglebeskyttelses- og habitatdirektiver, og de tre typer områder går under fællesbetegnelsen Natura 2000-områder. Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte naturtyper og i Danmark hjemmehørende arter. De udpegede arter omtales normalt som bilag IV-arter, fordi de er opført på habitatdirektivets bilag IV. Ifølge habitatbekendtgørelsen er kommunen forpligtet til at lave en række vurderinger i forhold til Natura 2000-områderne og bilag IV-arterne, før den kan udstede en miljøgodkendelse efter husdyrbrugloven:

§ 6, stk. 1: Kommunen skal foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt

§ 10, stk. 1: Der kan ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan

- *beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a) eller*
- *ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier*

Tabel 3: Natura 2000-område i nærheden af anlægget

Natura 2000-område	Afstand til anlæg
Lillebælt	Ca. 6 km

Natura 2000

Anlæggets beliggenhed i forhold til Natura 2000-områder er vist på bilag e.

Nærmeste Natura 2000-område er område nr. 112 Lillebælt, som omfatter habitatområde H96 og fuglebeskyttelsesområde F47. Den nærmeste del af området findes ca. 300 m sydøst for anlægget. Se tabel 3.

For habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er beskyttelsen baseret på en række arter og naturtyper. Listen over disse arter og naturtyper kaldes området's udpegningsgrundlag.

¹² DMU notat af 26/06 2005: "Usikkerheder i modeller for ammoniak i forbindelse med VVM og tærskelværdi for beregnet kvælstofafsætning for en enkelt kilde til særlig følsomme naturområder"

¹³ Bekendtgørelse om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter – BEK nr. 926 af 27/06/2016

Bilag IV arter

Anlæggets beliggenhed i forhold til registrerede bilag IV-arter er vist på bilag e. De potentielt forekommende bilag IV-arter i Haderslev Kommune er beskrevet i bilag f.

I det følgende vurderes forekomsten af bilag IV arter, med naturligt udbredelsesområde i nærheden af anlægget.

Padder

Følgende bilag IV-padder har i henhold til faglig rapport nr. 635 naturligt udbredelsesområde i Haderslev Kommune: Spidssnudet frø, løvfrø, løvfrø, strandtudse og stor vandsalamander.

Ifølge Danmarks indberetning til EU¹⁴ er bilag IV-padderne, som har naturligt udbredelsesområde i Haderslev Kommune, præget af tilbagegang, og bevaringsstatus er generelt vurderet som ugunstig eller usikker. Undtagelser herfra er dog bestandene af spidssnudet frø i den vestlige del af kommunen samt bestanden af stor vandsalamander i den østlige del af kommunen, som vurderes at have gunstig bevaringsstatus. Forurening af søer udgør en trussel mod alle de nævnte arter, ligesom pesticider og næringsstoffer truer flere arter.

I området omkring anlægget findes der mange naturlige mindre søer og der er registreret løvfrøer adskillige steder, særligt i søer syd og vest for Skovbølling, se bilag med bilag IV registreringer. Der er dog ikke registreringer af løvfrøer eller andre paddearter i søerne, som ligger tæt på ejendommen.

Søernes naturtilstand og hvorvidt den vil ændre sig som følge af det ansøgte projekt er vurderet i afsnittet om ”natur beskyttet efter naturbeskyttelsesloven”. Den nærmeste sø ved anlægget har så ringe en naturtilstand, at det er vurderet at den ikke er levested for padder, mens søen umiddelbart nord for denne har en naturtilstand hvor det er vurderet at den vil kunne være et rastested for padder. Ingen af søerne i området omkring anlægget, er vurderet at ville ændre naturtilstand som følge af det ansøgte projekt og således er det Haderslev Kommunes vurdering, at yngle- og rasteområder for bilag IV-padder ikke vil blive påvirket eller beskadiget af ammoniak fra anlægget.

Andre bilag IV-arter

Udover paddearter kan der også jf. Håndbog om bilag IV arter findes flere arter af flagermus, samt evt. markfirben i området omkring ejendommen. Projektområdet ligger derimod ikke indenfor birkemusens, odderens, snæbelens eller marsvinets udbredelsesområde. Birkemus registrerede udbredelsesområde findes midt i Haderslev Kommune, odder og snæbel findes i nogle af de vestvendte vandløbssystemer og marsvin findes i Lillebælt.

Markfirbenets levevilkår og dermed udbredelsesområde vil kunne påvirkes af projekter, som indebærer opdyrkning af tidligere udyrkede arealer. Ligeledes vil projekter som påvirker sten- og jorddiger samt levende hegn kunne påvirke arternes yngle- og rasteområder. Projekter som berører bygninger, skove, levende hegn og gamle træer kan evt. påvirke raste- og yngleområder for flagermus.

Da projektet ikke indebærer ændring på de opdyrkede eller ikke opdyrkede arealer, ændring af jord- og stendiger, levende hegn, fældning af gamle træer eller nedrivning af ældre bygninger eller i øvrigt ændrer på forhold, som ville kunne fungere som yngle- eller rasteområde for flagermus eller markfir-

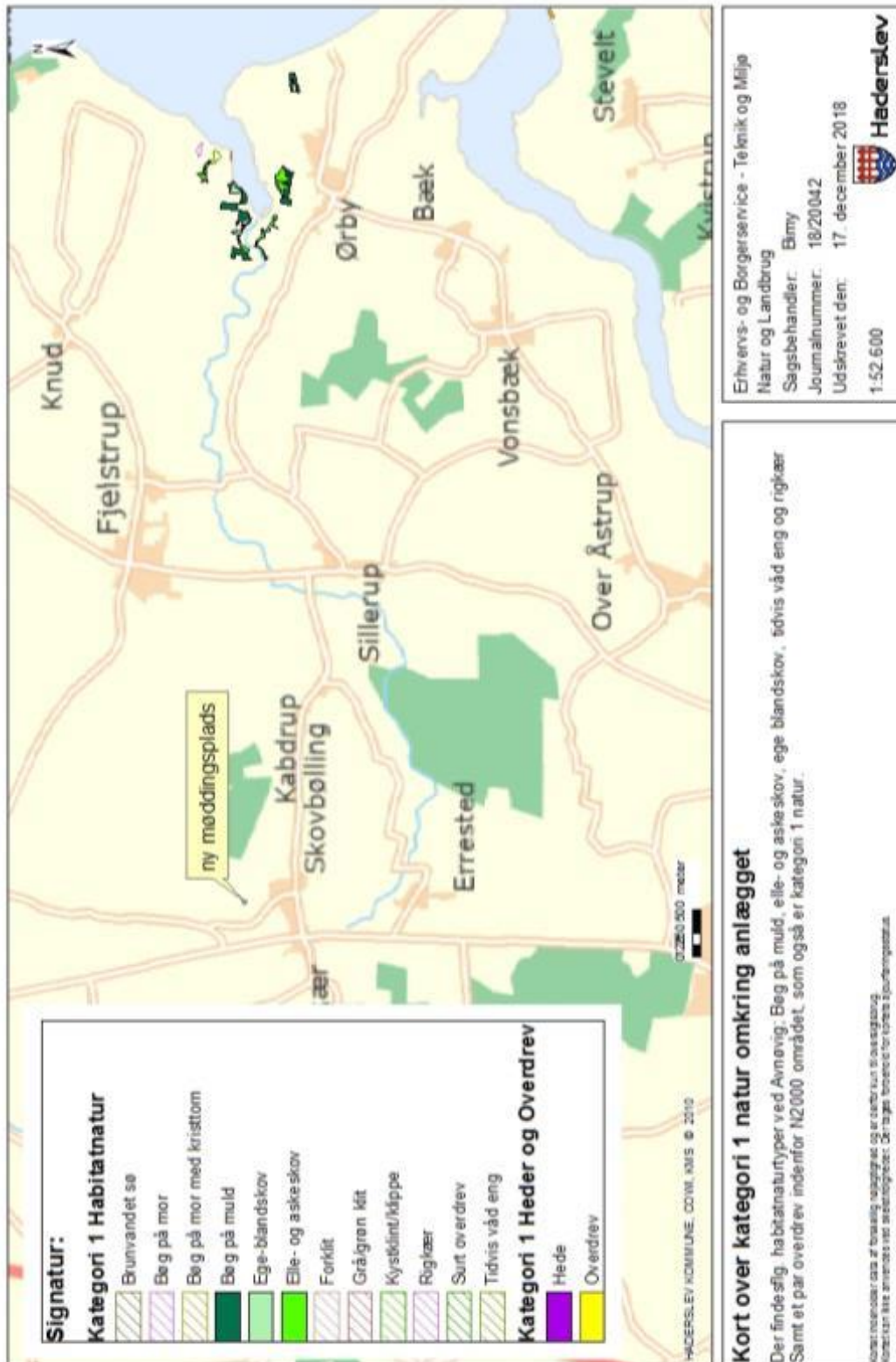
¹⁴ EIONET, European Centre on Biological Diversity - [Speciesreport](#)

ben. Derfor vurderer Haderslev Kommune, at yngle- og rasteområder for de nævnte bilag IV-arter ikke vil blive beskadiget eller ødelagt, som følge af de ansøgte ændringer på ejendommen.

Samlet vurdering af Natura 2000 og bilag IV-arter

Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områders udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitatdirektivets bilag IV. Påvirkningen fra anlæggets ammoniakdeposition er dermed i overensstemmelse med habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 samt § 10, stk. 1, og kræver ikke udarbejdelse af konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens regler herom.

Bilag a – Kort over kategori 1 natur ved anlæg

Bilag b – Kort over kategori 2 natur ved anlæg

Kort over kategori 2 natur omkring anlægget

Det nærmeste kategori 2 natur er overdrev, som findes omkring Haderslev.

Kortet indeholder data af borgerlig nøjagtighed og er derfor kun til orientering. Kortet kan ikke anvendes ved skæbningsarbejde. Der tages forbehold for kortets ajourføringssat.

Erhvervs- og Borgerservice - Teknik og Miljø
Natur og Landbrug

Sagsbehandler: Bimby

Journalnummer: 18/20042

Udskrevet den: 17. december 2018

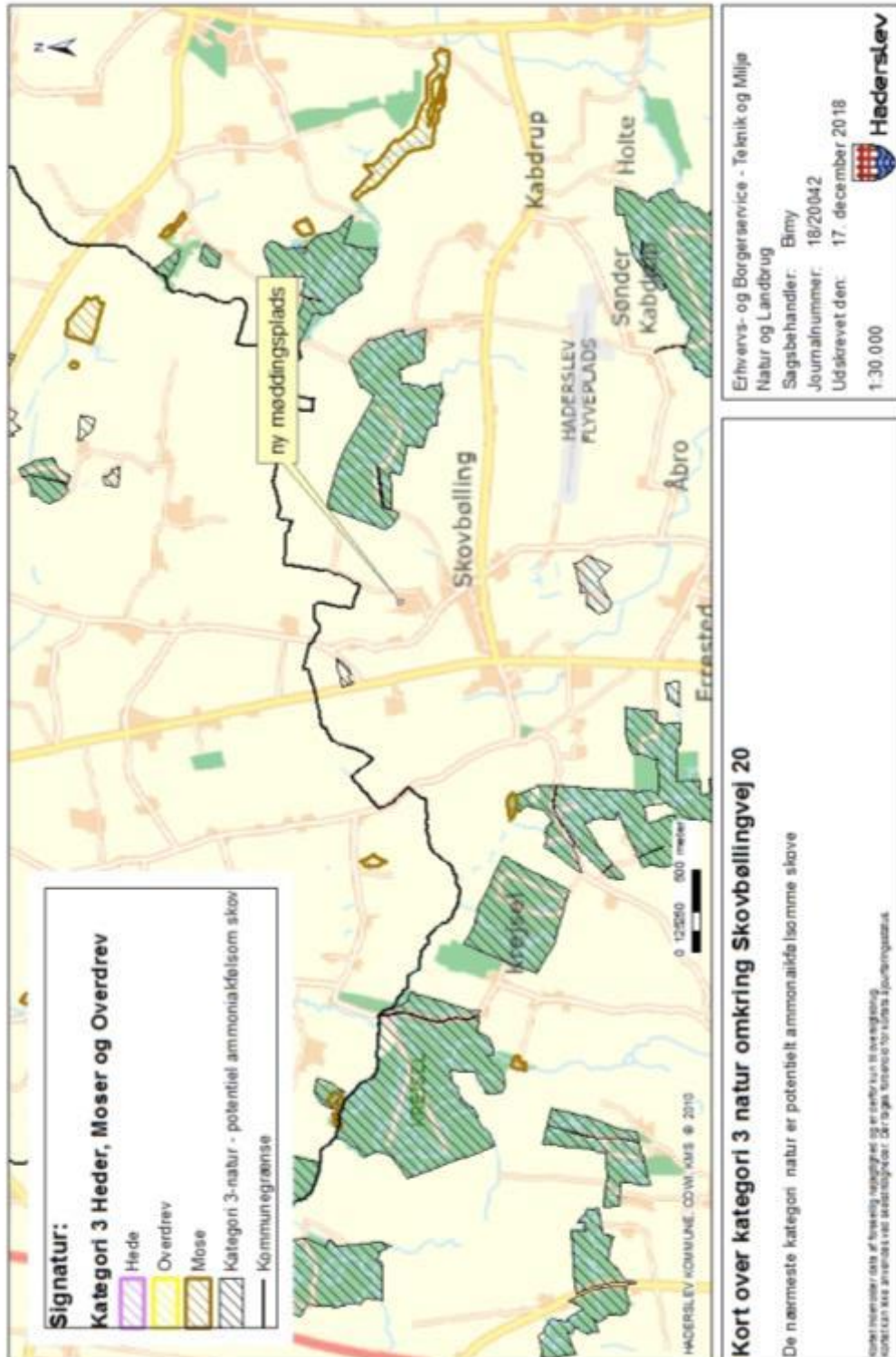
1:80.000

Haderslev

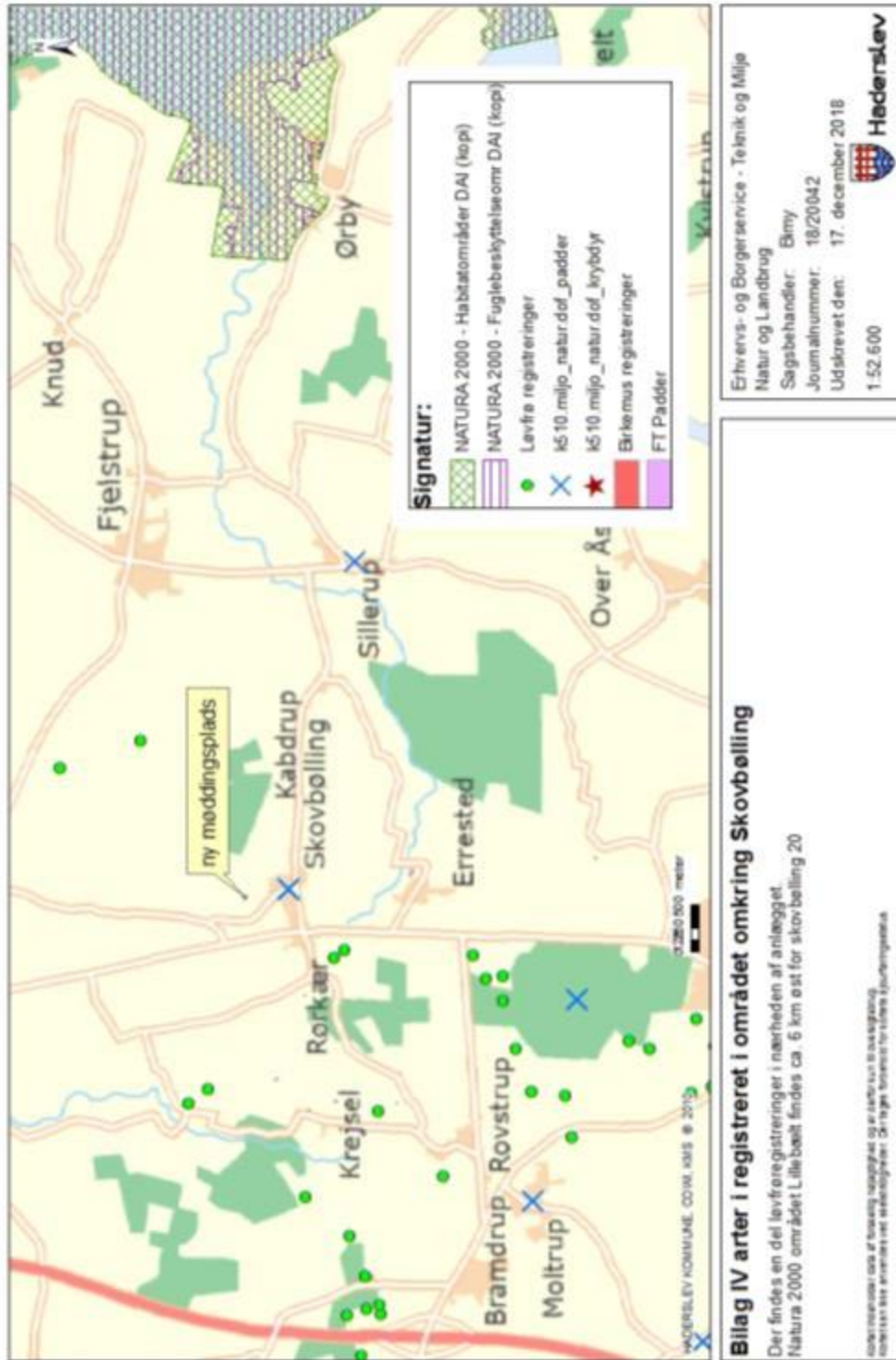
Bilag c – Kort over kategori 3 natur ved anlæg

Bilag e - Kort over Natura 2000 og bilag IV forekomster ved anlæg

Bilag f – Potentielle bilag IV arter

Bilag IV-arterne omfatter følgende arter: (i) pattedyr med arter af småflagermus, gnavnere, rovdyr og hvaler, (ii) krybdyr med arter af skildpadder og Markfirben, (iii) padder med arter af halepadder og springpadder, (iv) fisk med arten Snæbel, (v) insekter med arter af biller, sommerfugle, og guldsmede, (vi) bløddyr med arten Tykskallet malermusling, samt (vii) planter omfattende arterne Enkelt månerude, Vandranke, Liden Najade, Fruesko, Mygblomst, Gul stenbræk og Krybende Sumpskærm.

Herunder følger en gennemgang af de Bilag IV-arter, som kan have yngle- og rasteområde i Haderslev Kommune, eller som kan påvirkes af projekter heri, samt en overordnet vurdering af hvilke projekter der påvirker disse arter.

5.18.1.1.1 Flagermus

Frynseflagermus (*Myotis nattereri*) er fundet i alle landsdele, men arten er ret sjælden. Den yngler i huse og hule træer og er ofte knyttet til løvtræsbevoksninger, hvor den søger føde langs hegn og skovkanter. Rasteområder er kældre, kassematter og kalkgruber.

Vandflagermus (*Myotis daubentoi*) er almindelig og udbredt i næsten hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland. Arten er hovedsageligt fundet i det nordlige og østlige Jylland, og omkring Limfjorden. Arten er dog registreret på 5 lokaliteter i Sønderjyllands Amt, og det vides ikke om den findes i området omkring ejendommen. Arten søger føde over søer og søer, og hviler og overvintrer i træer med hulheder, revner eller sprækker, kalkminer og under stenbroer.

Dværgflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) er almindelig over hele landet med undtagelse af Bornholm, det vestlige Jylland og nogle mindre øer. Arten er fundet på flere lokaliteter i Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov.

Langøret flagermus (*Plecotus auritus*) er relativt almindelig over hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland, vestligste Fyn og Lolland, Langeland og nogle mindre øer. Der er dog kun få observationer i Sydjylland, men flagermusen er svær at finde, så den kan være overset. Flagermusen holder oftest til i bygninger såsom lader og på kirkeloftet, og foretrækker afvekslende kulturlandskaber med gårde, haver, parker, alléer og små løvskove.

Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*) er almindelig med undtagelse af Nordvestjylland og Nordøstsjælland. Sydflagermus har en tæt bestand i Sønderjylland, og det er sandsynligt, at arten findes i området. Flagermusen har udelukkende kvarter i bygninger året rundt og jager langs skovbryn, åbninger mellem træer og andre steder med mange insekter.

Brun flagermus (*Nyctalus noctul*) er relativt almindelig på øerne og i det østlige Jylland. Den er kendt fra enkeltobservationer på flere lokaliteter i det sydvestlige Jylland. Det er muligt, at der findes eksemplarer i området. Arten yngler og raster kun i gamle løvtræer. Den jager over åbent agerland, søer og over skov.

Skimmelflagermus (*Vespertilio murinus*) findes på spredte lokaliteter rundt om i landet, og er observeret enkelte gange omkring Haderslev. Artens yngleområde er menneskelig bebyggelse, og dens ses ofte jage i lyset af store gadelamper som tiltrækker insekter. Rasteområder er ligeledes bygninger.

Troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*) er observeret med spredte forekomster i det meste af landet, og herunder også i Haderslev Kommune. Dens yngleområder er huse og hule træer. Arten er stærkt tilknyttet ældre løvtræer, hvor den jager i de åbne rum under kronerne. Rasteområder er formentlig de samme som yngleområderne.

Pipistrellflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) findes især i løvskovsrige egne, og er derfor særlig udbredt i Østjylland og Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov. Den er registreret flere gange i udkanten af Haderslev Kommune.

Projekter som berører bygninger, skove, levende hegn og gamle træer kan evt. påvirke raste- og yngleområder for flagermus.

Birkemus (*Sicista betulina*)

Arten er registreret mellem Spangså og Revsø skov samt ved Hammelev og Østerskov. Birkemusens sommeropholdssteder er naturområder med et tæt urtelag og i umiddelbar tilknytning til våd natur. Vinteropholdssteder er tørre naturområder som diger, overdrevsskrænter og højtliggende hede- og plantageområder, dvs. områder som er karakteriseret ved at være relativt uforstyrrede. Birkemusen må således forventes at kunne forekomme på lokaliteter, hvor ovennævnte naturtyper grænser op til hinanden, og hvor der er rigelig føde i form af insekter.

I birkemusens udbredelsesområde vil projekter som indebærer opdyrkning af tidligere udyrkede arealer kunne påvirke artens levevilkår. Ligeledes vil projekter som påvirker sten- og jorddiger kunne påvirke artens yngle- og rasteområder.

Odder (*Lutra lutra*)

Findes i alle større vandløbssystemer helt ned til den dansk-tyske grænse. Odderen lever i tilknytning til vådområder. Den findes i såvel stillestående som rindende vand, og både i saltvand og ferskvand, især søer og moser med store rørskovsområder. Om dagen opholder den sig i en hule i brinken eller under buske, træer eller andet, der kan give ly. Yngle- og rasteområder kan potentielt findes i hele artens udbredelsesområde. Yngleområdet består af selve hulen, som ungerne fødes og opfostres i, og de nærmeste omgivelser. Et rasteområde for odder er mere diffust end et yngleområde, og kan forekomme mange steder langs vandløb og søer. Områderne kan være svære at lokalisere, men knytter sig primært til moser, krat, skov eller andre naturområder, hvor odderen kan finde relativt uforstyrret skjul i længere perioder på alle tider af året

Projekter som indebærer opsplitning af bestande og levesteder eller som ødelægger eller forringer yngle- og rasteområder kan påvirke odderens yngle- og rasteområder.

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Arten findes udbredt i stort set hele landet. Markfirben yngler på en række forskellige typer af levesteder, som er kendetegnet ved, at de indeholder solvendte skråninger med veldrænende, løse jordtyper og sparsom bevoksning, typisk lave urter eller et løst dække af græsser.. Rasteområderne om vinteren skal være veldrænede og solvendte skråninger. Markfirben bruger blandt andet sten- og jorddiger samt levende hegn som spredningskorridorer

Projekter som påvirker jord- og stendiger samt levende hegn kan påvirke artens levesteder. Ligeledes vil projekter der indebærer ændret arealanvendelse af egnede yngle- og rasteområder kunne påvirke arten.

Padde

Spidssnudet frø (*Rana arvalis*) er udbredt i hele landet undtagen Bornholm, men er muligvis i tilbagegang i Sønderjylland. Dens foretrukne yngleområder er søer, som indgår i sammenhængende naturområder, men arten er i stand til at yngle i næsten alle former for vådområder. Rasteområder er oftest på landjorden, og arten er afhængig af gode terrestriske, gerne fugtige levesteder nær ynglestedet.

Løgfør (*Pelobates Fuscus*) forekommer i hele landet undtagen Fyn og Bornholm. Arten er truet og i tilbagegang. Dens foretrukne yngleområder er lysåbne vegetationsrige rene søer og vådområder. Rasteområder er ofte bar jord eller sand, samt områder med lav vegetation, hvor arten har mulighed for at grave sig ned. Artens mobilitet er ringe, og den er derfor afhængig af et velfungerende netværk af søer.

Løvfrø (*Hyla arborea*) er udbredt i den sydøstlige del af landet samt i området omkring Aarhus og Vejle. Arten er kortlagt i den "gamle" Haderslev Kommune (før 2007) og fundet på en lang række lokaliteter. Løvfrø yngler i lavvandede lysåbne søer, hvoriblandt tidvise våde lavninger på afgræssede arealer er de mest optimale. Artens rasteområder er skovbryn, levende hegn og krat, hvor den opholder sig på mindre træer og buske.

Strandtudse (*Bufo Calamita*) findes spredt langs kysten i Danmark, samt på en række indlandslokaliteter. Arten foretrækker at yngle i temporære, lysåbne, vandansamlinger som ofte er uden vegetation. Rasteområder er åbne arealer med ingen eller meget lav vegetation, f.eks. afgræssede enge og strandenge, men også dyrkede marker. Yngle- og rasteområder vil ofte ligge inden for samme område men kan, hvor der er egnede vandringsruter, ligge adskilt.

Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*) er udbredt i det meste af Danmark. Den yngler i lysåbne vegetationsrige lavvandede søer af varierende størrelse, men med rent vand. Søer af dårligere kvalitet kan fungere som levesteder og rasteområder. Levesteder og rasteområder på land er oftest nær vandhullet og ofte knyttet til skov. Stor vandsalamander stiller større krav til vandkvaliteten end f.eks. løvfrø gør.

Ved projekter som har udbringningsarealer op til vand- og vådområder kan der ske en påvirkning af yngle- og rasteområder for bilag IV-padder. Lysåbne søer er potentielle yngleområder for alle de nævnte padder mens mere tilgroede søer ofte kan fungere som rasteområder.

Marsvin (*Phocoena phocoena*)

Arten forekommer i alle danske farvande og har levested i Vadehavet og Lillebælt. Der kendes ikke til specifikke yngle- og rasteområder for marsvin.

Der er kun ringe viden om, hvilke menneskeskabte forhold der påvirker marsvinet. Alle større ændringer og indgreb som påvirker havområder er potentielt skadelige for marsvinets levevis.

Snæbel (*Coregonus oxyrhincus*)

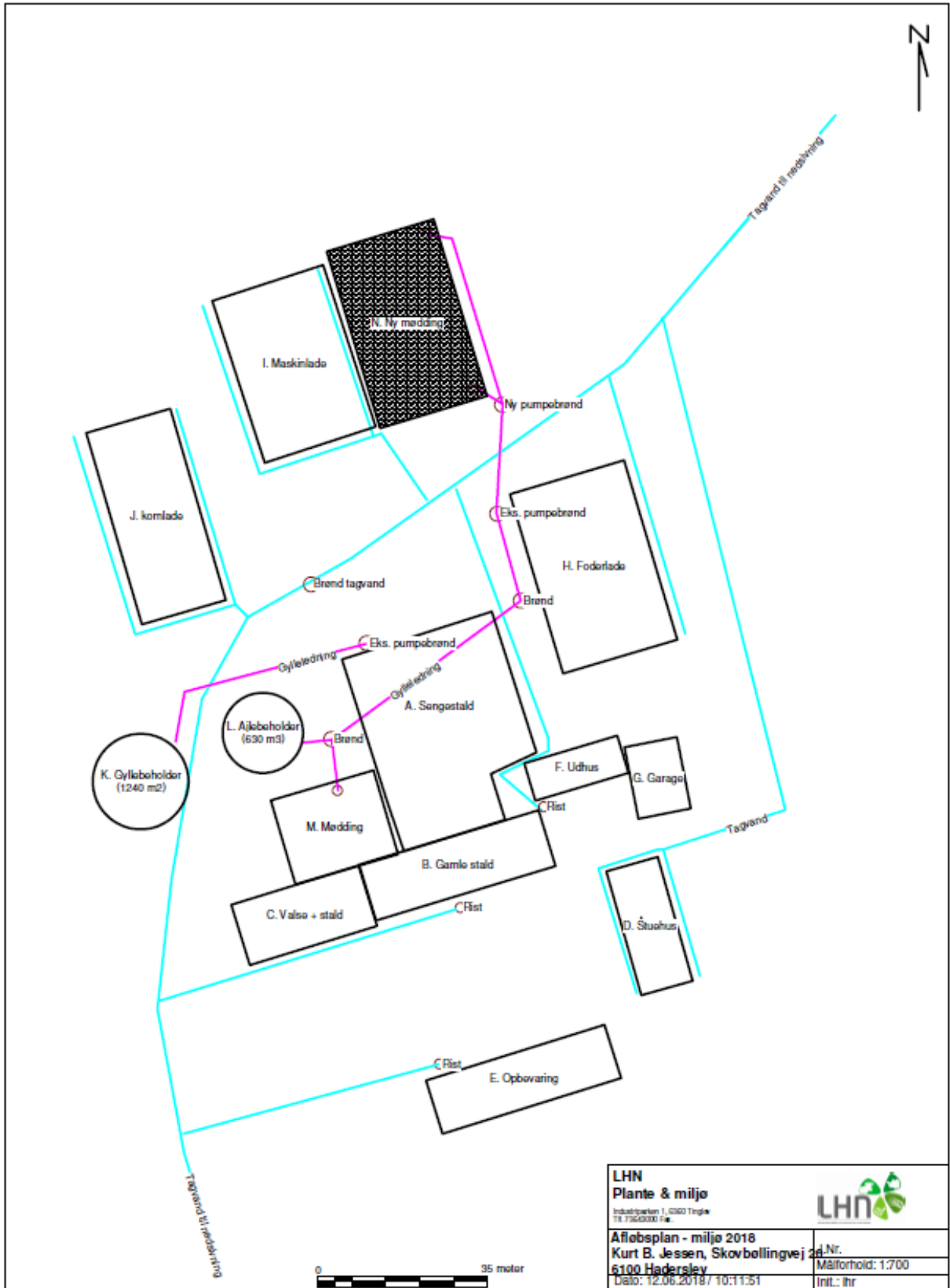
Arten lever i Vadehavsområdet og de tilstødende vandløb. Snæbel yngler i de nederste og mellemste dele af større vandløb. Det vurderes, at der foruden Vidå i dag kun findes selvreproducerende bestande i Ribe Å, Varde Å og Brede Å, mens der tilsyneladende er en svigtende eller meget lille produktion af snæbel i Kongeå og Sneum Å og en lille bestand i Brøns Å, hvor der ikke har været udsat yngel. Opstrøms i de forskellige åsystemer er der en række sideløb som er vigtige nuværende eller mulige fremtidige gydeområder for snæbelen, herunder Gelså samt Fladså/Gram Å. Der ligger et forslag til at udvide Natura 2000 området Vadehavet med vandløbsstrækninger Gelså frem til Gelsbro og Gram Å frem til Fole Hareby engvandingsselskabs opstemning med udpegning som potentielt gydeområde for snæbel. Snæblens ynglesucces er afhængig af god vandkvalitet, grusbund og vintergrønne vandplanter. Yngelen tåler ikke saltvand før de er nået en vis størrelse, og er derfor afhængig af mindre søer og vinteroversvømmede områder som er indskudt i vandsystemet. Efter gydningen trækker snæblen ned i de nedre dele af vandløbene og Vadehavet.

Projekter som forringer vandkvaliteten i vandløb med forekomst af snæbel kan påvirke artens ynglesucces. Ligeledes vil projekter hvor der er særlig risiko for erosion til vandløb kunne påvirke artens yngle- og rasteområder.

Bilag 8: Afløbsplan

LHN Plante & miljø <small>Industriparken 1, 6300 Tinglev Tel. 73640000 Fax.</small>		
Afløbsplan - miljø 2018 Kurt B. Jensen, Skovbøllingvej 2 6100 Haderslev <small>Dato: 12.06.2018 / 10:11:51</small>		
<small>J.Nr.</small> <small>Målforshold: 1:700</small>		<small>Int.: Inr</small>

Bilag 9: Lugt

Lugt fra lagrene af husdyrgødning er medregnet i standardværdier for lugtemissionen fra staldanlæggene i husdyrgodkendelse.dk. Da kyllingeproduktionen foregår på Kabdrupvej 49 er der udarbejdet en scenarieberegning (skema-id 210202) med ”slagtekyllingestald” beliggende samme sted og med samme areal (396 m²) som møddingspladsen (M), hvorpå fjerkrædybstrøelsen skal opbevares. Resultaterne af denne scenarieberegning ses i tabellen nedenfor:

6.1 Samlet resultat af lugtberegning

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits- afstand	Genekriterie overholdt
Skovbøllingvej 26	0	FMK	79,4	79,4	238,5	Ja
Skovbøllingvej 12	0	NY	170,5	153,4	182,3	Ja
Bjerming Ejerlav, Bjerming	0	FMK	251,1	251,1	478,6	Ja

Konsekvenszone: 305 m

6.3 Lugtemission fra produktioner

Ansøgt drift								
Staldafsnit								
A. Sengestald	Produktionsid	Antal måneder udegående	Lugt	Lugt	Effekt af teknologi (%)	Faktisk lugt	Faktisk lugt	Produktionsareal (m ²)
			(LE/s)	(OU/s)		(LE/s)	(OU/s)	
	152103	0	899,0	3770,0*	0	899,0	3770,0*	290
	152102	0	2170,0	9100,0*	0	2170,0	9100,0*	700
B. Gamle stald + del af C.	Produktionsid	Antal måneder udegående	Lugt	Lugt	Effekt af teknologi (%)	Faktisk lugt	Faktisk lugt	Produktionsareal (m ²)
			(LE/s)	(OU/s)		(LE/s)	(OU/s)	
	152108	0	1333,0	5590,0*	0	1333,0	5590,0*	430
Mødding/stald slagtekyllinger	Produktionsid	Antal måneder udegående	Lugt	Lugt	Effekt af teknologi (%)	Faktisk lugt	Faktisk lugt	Produktionsareal (m ²)
			(LE/s)	(OU/s)		(LE/s)	(OU/s)	
	152113	0	1900,8	6336,0*	0	1900,8	6336,0*	396
Sum			6302,8	24796*		6302,8	24796*	

*Lugten kommer fra flexgrupper, hvor den højeste lugt fra hver flexgruppe er valgt.

I scenarieberegningen er valgt flexgruppen ”kyllinger, konventionelle og økologiske”, hvilket sikrer at den højeste lugtemission på 16 OUE pr m² vælges og således udtrykker en maksimal værdi for beregningen af lugt geneafstanden til nærmeste nabo.

Lugtemission (stald og lager) fra oplag af fjerkrædybstrøelse beregnes til at udgøre 25% af den samlede lugt fra anlægget på Skovbøllingvej 20.

A	B	C	D	E
1 DyreOgStaldkategori	Version	LePrM2	OuPrM2	LugtDyrekategori
Kyllinger, konventionelle slagtekyllinger	2	4,800000	16,000000	Slagtesvin og fjerkræ 1
Kyllinger, Skrabekyllinger	2	2,500000	8,400000	Slagtesvin og fjerkræ 1
Kyllinger, økologiske	2	2,500000	8,400000	Slagtesvin og fjerkræ 1

Af resultatet af lugt-geneberegningen beregnes geneafstand til nabo i Skovbøllingvej 12 til 153 m og den fysiske afstand er 182 m, hvorfor genekriteriet er overholdt. Til nabo i Skovbøllingvej 26 beregnes geneafstanden til 79 m og den fysiske afstand er 239 m, hvorfor genekriteriet er overholdt. Afskæringskriteriet for lugt til naboer i scenarieberegningen med lugt – bidrag fra såvel stald som lager - fra fjerkræmøg op-lagret på møddingen M er dermed overholdt.

Bilag 10: Bemærkninger fra nabo

Helle og Peter Bech
Skovbøllingvej 26
6100 Haderslev
12. februar 2019

Haderslev Kommune
Teknik og Miljø
Simmerstedvej 1A, 1.
6100 Haderslev

Bemærkninger vedr. Sagsident: 18/20042 – ansøgning om miljøtilladelse for husdyrbruget på Skovbøllingvej 20, 6100 Haderslev

Vi bor på Skovbøllingvej 26, 6100 Haderslev og vil være nærmeste nabo til den planlagte nye møddingsplads i ovennævnte ansøgning/sag. Afstanden vil være under 200 m.

1. Lugtgener

Ifølge ansøgningen vil den samlede ammoniakemission stige fra 1.615 til 1.999 – i alt 385. 71 af disse stammer fra staldene, mens 314 stammer fra lagrene, nærmere bestemt den nye møddingsplads.

Lugtgenerne må forventes at stige ved den øgede ammoniakemission fra den nye møddingplads. Det er derfor påfaldende, at der i materialet ikke findes en eneste beregning af lugtgener fra denne. Alle lugtberegninger vedrører de eksisterende stalde.

Flere nabobebyggelser er nævnt i materialet, men ikke vores, som ellers ligger tættest på og dermed må forventes at blive stærkest påvirket.

Vi mener derfor, at der er behov for yderligere undersøgelser af dette, inden der tages stilling til ansøgningen.

2. Udegående kvæg

Det fremgår af overblikket over stalde og produktioner, at der er "0 måneder udegående". Det er uvist for os, hvilken betydning det har, men vi vil blot bemærke, at der hvert år er udegående kvæg på Skovbøllingvej 20.

Med venlig hilsen
Helle og Peter Bech

Mail: hpbech@gmail.com
Tlf. 74 52 80 84, mobil 22 82 98 60 (Helle), mobil 21 60 28 99 (Peter)